
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

- Ἄβινιόν 134
ἄβρακωτοι (Sans-culottes) 98, 99, 103, 104, 107–112, 169, 305, 315
- Ἄγγλία, Ἄγγλοι 13, 14, 24, 30, 33, 34, 37, 38, 39, 47, 48, 51, 52 σημ., 55, 61, 62, 71, 72, 75, 80, 83 σημ., 85, 86, 91, 107, 116, 121, 123, 133, 137, 143, 158–159, 174 σημ., 183, 216, 220 σημ., 238, 240, 241, 259, 262, 269, 272, 277, 284, 291, 296, 300–305, 323, 327, 329, 351, 362, 363, 364, 366, 371, 373 σημ., 375, 377, 378 σημ., 385, 386, 392, 398, 406, 413, 423· Ἄγγλία Κεντρική, βλ. Μίντλαντ· ἀγροτική ἐξέγερση (1381) 378 σημ.· νόμοι (Ἄφέντη καὶ Ὑπηρετή 80, 285· Περὶ περιφράξεων 53, 78, 221· Περὶ πτωχῶν 78, 221, 240· Περὶ σιτηρῶν 68, 78, 429, 434)· Σύνδεσμος κατὰ τῶν Νόμων περὶ Σιτηρῶν 68, 183, 188, 267· βλ. καὶ Ἡνωμένο Βασίλειο, Μεγάλη Βρετανία
- ἀγγλοαμερικανικὸς πόλεμος (1812–14) 127
- Ἄγγλοσάξονες 319, 331, 378
- Ἄγγλοτουρκικὴ Συνθήκη (1838) 260
- Ἄγία Γραφή / Βίβλος 316, 317, 318, 408, 410, 411, 414, 430
- Ἄγία Πετρούπολη 42, 246, 264, 291, 398, 395, 412, εἰκ. 28
- Ἄγία Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία 134, 135
- Ἄγιάτσο / Αἰάκειο (Κορσικὴ) 25
- Ἄγιος Δομίνικος 107, 136, 287
- Ἀερίμετρο (Gasometer) 308
- Αἴγυπτος 9, 15, 131, 150, 158, 211, 212, 221, 260, 407, εἰκ. 47
- Αἰκατερίνη Β' (ἡ Μεγάλη) τῆς Ρωσίας 13, 31, 400, 426 σημ.
- Αἰμιλία (Ἰταλία), βλ. Ἐμίλια
- Αἰρστεντ, Χάνς Κρίστιαν (Hans Christian Ørsted), Δανὸς φυσικὸς 400, 420
- Ἄιτη 107· βλ. καὶ Ἄγιος Δομίνικος
- Ἄιχεντορφ, Γιόζεφ φὸν (Joseph von Eichendorff), Γερμανὸς ποιητὴς 362, 376, 388
- Ἄλβανοὶ 205
- Ἄλγερία, Ἄλγερινοὶ 161, 221, 232, 255, 283, 321, 430
- Ἄλεβύ, Λεὸν (Léon Halévy), Γάλλος σαϊνσιμονιστὴς 283
- Ἄλεξάνδρεια 255
- Ἄλέξανδρος Α', τσάρος 132, 149, 151, 153, 329
- Ἄλῃ Πασὰς τῶν Ἰωαννίνων 206
- Ἄλπεις 176
- Ἄλσατία 272
- Ἄμβουργο 23
- Ἀμερικανικὴ Ἐπανάσταση (1776) 12, 43, 86, 87 σημ., 91, 137, 301, 315, 325, 378· Διακήρυξη τῆς Ἀνεξαρτησίας 335
- Ἀμερικανικὸς Ἐμφύλιος Πόλεμος (1861–65) 140, 258
- Ἀμερικὴ, Ἀμερικανοὶ 20, 23, 34, 36, 43, 56, 58, 86, 107, 192, 202, 218, 221, 241, 246, 247, 257, 258, 259, 264, 289, 319, 348, 366, 380· Βόρεια 12,

- 23, 45, 165, 368· Ἰσπανική 28, 136, 164· Κεντρική 208· Λατινική 9, 19, 58, 83, 86, 150, 155, 164 (ἀπελευθερωτικό κίνημα), 173, 180, 192, 208–209, 236–237, 245· Μεσοδυτική 249, 258· Νότια 28, 76· Πορτογαλική 136
- Ἄμπιλ 411
- Ἄμπελ, Χένρικ (Henrik Abel), Νορβηγός μαθηματικός 399, 402
- Ἄμπντ-έλ-Κάντερ, Ἀλγερινός ἡγέτης 232, 321
- Ἄμστερνταμ 432
- Ἄνατολή 36, 45, 59, 158, 176, 192, 211, 378· Ἄπω Ἄνατολή 35 σημ., 45, 161· Ἐγγὺς Ἄνατολή 45, 150· Μέση Ἄνατολή 45, 161
- Ἀνατολικές Ἰνδίες 28, 35· Ἐταιρεία Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν 56, 59, 235, 236
- Ἀνατολικὸ Ζήτημα 150, 156–158
- Ἀνδαλουσία 30, 34, 138, 426
- Ἀνδρόρα 134 σημ.
- Ἀνζέλ-Ντολφύς, Φρεντερίκ (Frédéric Engel-Dollfus), Ἀλσατὸς βιομήχανος 272
- Ἀνόβερο 273
- Ἄνσον Κόλπος, εἰκ. 46
- Ἄντάμ, Ἄντολφ (Adolph Adam), Ζιζέλ (Giselle) 377
- Ἄντερσεν, Χάνς Κρίστιαν (Hans Christian Andersen), Δανὸς συγγραφέας 362
- Ἄουγκούστι, Μικέλε (Michele Augusti), μοναχὸς 461 σημ. 2
- Ἄουερσταϊτ μάχη (1806) 131, 137
- Ἄουστερλιτς μάχη (1805) 131, 141
- Ἀπέννινα 136
(ἀποδεδεσμευσης) νόμος, βλ. Ἰσπανία
- Ἀπουλία 21, 229, 247
- Ἀππαλάγια 326
- Ἀραβία 204, 321, 380
- Ἀραγωνία 229
- Ἀργεντινὴ 164, 208, 341, 430
- Ἀργκάν, Αἰμέ (Aimé Argand), Ἑλβετὸς ἐφευρέτης 423, εἰκ. 82
- Ἀριστοτέλης, φιλόσοφος 410
- Ἄρκραϊτ, Ρίτσαρντ (Arkwright Richard), Ἀγγλὸς ἐφευρέτης 47
- Ἀρκτική 20
- Ἀρμένιοι 204
- Ἄρνιμ, Λούντβιχ Ἄχιμ φόν (Ludwig Achim von Arnim), Γερμανὸς συγγραφέας, *Τὸ μαγικὸ κόρνο τοῦ παιδιοῦ (Des Knaben Wunderhorn)* 379
- Ἄρνιμ, Μπεττίνα φόν (Bettina von Arnim), Γερμανίδα συγγραφέας 373 σημ.
- Ἄρράς 25
- Ἄρς Ἐφημέριος, βλ. Βιαννὲ
- Ἀσία 19, 20, 58, 150, 162, 164, 211, 232, 245, 321
- ἀσιδαῖοι 25, 281
- ἀσινιάτα 106, 142
- Ἀσμπιαιρσεν, Πέτερ Κρίσταν (Peter Christen Asbjørnsen), Νορβηγὸς συγγραφέας, *Νορβηγικὰ λαϊκὰ παραμύθια* 379· βλ. καὶ Μὼ
- Ἄσπερν-Ἐσλινγκ μάχη (1809) 132
- Ἀστικὸς Κώδικας Γαλλίας, βλ. Ναπολέων
- Ἀτλαντικὸς Ὠκεανὸς 36, 394
- Αὔγουστος τῆς Πρωσίας, πρίγκιπας, εἰκ. 4
- Ἄυλου μάχη (1807) 131
- Αὐστραλία 20, 245, 258, εἰκ. 63
- Αὐστρία, Αὐστριακοὶ 25, 28, 42, 45, 110, 122, 128, 129, 131, 135, 141, 151–155, 158, 159, 175, 185, 197, 209, 220 σημ., 227, 249, 253, 276, 281, 329, 355 σημ., 362, 363
- Αὐστριακὲς Κάτω Χῶρες 42· βλ. καὶ Βέλγιο
- Αὐστριακὴ Αὐτοκρατορία 245, 355 σημ.· βλ. καὶ Αὐστρία, Βενετία, Βοημία, Γαλικία, Ζάλτσμπουργκ,

- Ἰλλυρία, Ἰστρία, Ἰταλία, Κροατία, Μιλάνο, Μοραβία, Οὐγγαρία, Πολωνία, Τιρόλο
 Αὐστροουγγαρία 205
 Ἀφγανιστάν, Ἀφγανοὶ 161, 321
 Ἀφρική 9, 14, 19, 20, 36, 45, 58, 160, 164, 211, 232, 245, 320, 430· Βόρεια 380· Νότια 80
 Ἀψβοῦργοι 43, 122, 134, 147, 153, 167, 175, 180, 210, 224, 282
 Βαγιαδολίδ 23
 Βάγκνερ, Ρίχαρντ (Richard Wagner), Γερμανὸς συνθέτης 361, 363, 364, 372
 Βάγκραμ μάχη (1809) 132
 Βάδη 129, 209
 Βαϊλερ, Φρήντριχ (Friedrich Wöhler), Γερμανὸς χημικὸς 402
 Βαϊμάρη 252, 388
 Βάιτλινγκ (W. Weitting), Γερμανὸς σοσιαλιστῆς 316
 Βαλκάνια 24, 29, 34, 122, 132, 150, 156, 204–207, 242, 258, 362
 Βαλμὺ 103
 Βαλτικὴ 30, 36, 138, 152, 220, 412
 Βανδέα 126, 230
 βαπτιστῆς 268, 319, 323
 Βαρὲν 100
 Βαρσοβίας Μέγα Δουκάτο 136
 Βασιλεία 319, 400
 Βασιλικὴ Ἀκαδημία (Γαλλία) 392
 Βασιλικὴ Ἐταιρεία (Ἀγγλία) 270, 398
 Βασιλικὸ Ἰνστιτούτο (Ἀγγλία) 398, εἰκ. 93
 Βάσκοι 229, 258
 Βαστίλλη 23, 48, 96, 341 σημ., 358, 376, εἰκ. 29, 50
 Βαταβικὴ Δημοκρατία 125
 Βατερλώ 70, 133, 141, 300, 358, 368
 Βατικανὸ 331
 Βαυαρία 129, 230, 435
 βαχαβισμός, βαχαβίτες 204, 321
 Βεγγάλη 45, 86, 233–235, 407· «Μόνη μὴ Ρύθμιση» 233, 235
 Βεδουίνοι 204
 Βέερετ, Γκέοργκ (Georg Weerth), Γερμανὸς ποιητῆς 383 σημ.
 Βέλγιο 43, 55, 72, 83, 85, 106, 110, 113, 123, 124, 125, 136, 140, 150, 152, 155, 165, 166, 168, 174, 175, 183, 188, 192, 198, 200, 226, 243, 245, 249–251, 254, 276, 398, 411, 428, 434–435, 437
 Βέμπερ, Κάρλ Μαρία φὸν (Karl Maria von Weber), Γερμανὸς συνθέτης 361, 363· Ὁ ἐλεύθερος σκοπευτῆς (*Der Freischütz*) 377· Ὁμπερον 361
 Βενεζουέλα 164, 208, 209, εἰκ. 44
 Βενετία 24, 135, 255
 Βερακρούς 23
 Βερζέν, κόμης (Charles Gravier, Comte de Vergennes), Γάλλος πολιτικὸς 137
 Βερνέ, Ὁράτιος (Émile Jean-Horace Vernet), Γάλλος ζωγράφος, *Τὸ σκλαβοπάζαρο* εἰκ. 77
 Βερνιὼ (P. V. Vergniaud), Γάλλος γιρονδίνος πολιτικὸς 105
 Βέρντι, Τζουζέπε (Giuseppe Verdi), Ἰταλὸς συνθέτης 361, 363, 365 σημ., 383
 Βερολίνο 130, 246, 252, 264, 319, 371, 389, 398, 400, εἰκ. 25, 71, 72
 Βερόνα 255
 Βερσαλλίες 91
 Βεσσαβία 153
 Βεστροφάλη 125, 136
 Βήλαντ, Κρίστοφ Μάρτιν (Christoph Martin Wieland), Γερμανὸς ποιητῆς 120
 Βιαννέ, Ζάν-Μαρι Μπατίστ (Jean-Marie Baptiste Vianney), ὁ Ἐφημέριος τῆς Ἄρς 323

- Βιβλική Έταιρεία (άμερικανική) 319
 Βίβλος, βλ. Άγια Γραφή
 Βιέννη 30, 123, 180, 192, 199, 207, 264, 283 σημ., 313, 393, 398, εικ. 51
 Βιζέ-Λεμπρέν (Louise-Élisabeth Vigée-Lebrun), Γαλλίδα ζωγράφος 373 σημ.
 Βικτωρία, βασίλισσα τής Άγγλίας 149, 270
 Βιλλερμέ (Louis René Villermé), Γάλλος γιατρός και κοινωνιολόγος 48, 285, 293 σημ.· *Tableau de l'état physique et moral des ouvriers* 48
 Βινύ, Άλφρε ντέ (Alfred de Vigny), Γάλλος συγγραφέας 118, 361, 362
 Βιομηχανική Έπανάσταση 9, 47-83, 235, 266, 300, 306, 317, 343, 350, 364, 369, 391, 409, 415, 417, 424, εικ. 18, 23, 75, 76, 84, 86, 87, 90, 91,
 Βιρμανία, Βιρμανοί 19, 161
 Βιτροβίτσε 249
 Βοημία 30, 134 σημ., 225 σημ., 251
 Βόλγας, ποταμός 29
 Βολιβία 164
 Βόλτα, Άλεσσάντρο (Alessandro Volta), Ίταλός φυσικός 400
 Βολταΐρος (Francois-Marie Arouet), Γάλλος συγγραφέας 54, 353, 389, 419
 Βομβάη 234
 Βοναπάρτης, Ίωσήφ, βασιλιάς τής Ίσπανίας 132
 Βοναπάρτης, Ναπολέον, βλ. Ναπολέον βοναπάρτης, προοδευτική βελγική παράταξη (1789) 123
 Βόρεια Θάλασσα 36, 327
 Βοσνία, Βόσνιοι 205
 Βοστώνη 23, 388
 Βοτανικός Κήπος Παρισιού (Jardin des Plantes) 419
 Βουδαπέστη 23, 199
 Βουλγαρία, Βούλγαροι 9, 205 σημ.
 Βουρβόνοι 111, 128, 151, 165, 174, 185, 199, 223, 229-231, 264· Παλινόρθωση (1815-30) 111, 151, 170, 171, 174, 176, 178, 182, 264, 265, 382
 Βραβάντη (Βέλγιο) 35
 Βραζιλία 164, 165, 208, 221, 320, 341, 428, 430
 βραχμάνοι 378
 Βρέμη 319
 Βρέστη 264
 Βρετάνη 126, 130, 202, 230
 Βρετανική Ένωση για την Προαγωγή τής Έπιστήμης 269, 390, 398, 420
 Βρετανικό Μουσείο 371, εικ. 56
 Βρούτος (Marcus Junius Brutus), δολοφόνος του Καίσαρα 111
 Βρυξέλλες 26 σημ.
 Βυρτεμβέργη 129
 Βύρων, Λόρδος (George Gordon Byron), Άγγλος ποιητής 366, 370, 380, 382, 390· *Τσάιλντ Χάρολντ* (*Childe Harold's Pilgrimage*) 366
 Γαλάτες 347, 414
 Γαλιλία 185, 201, 230, 281, 426, 437
 Γαλιλαῖος (Galileo Galilei), Ίταλός μαθηματικός, αστρονόμος και φυσικός 389
 Γαλλία, Γάλλοι 9, 12, 14, 23-25, 32, 39, 42-44, 48, 51, 65, 70-72, 79, 82-102, 104-109, 114, 116, 117, 119-133, 134-141, 146-148, 150-155, 158-162, 165-168, 171, 172, 174, 176-182, 184, 188, 189, 191, 192, 200, 201, 209, 211, 220 σημ., 223-226, 228, 229-230, 232, 241, 245, 246, 249, 251, 255-256, 264, 265, 269, 273, 275-278, 282-284, 296, 300, 301, 314, 321, 323, 329, 332, 334, 337, 340, 342, 361-363, 366, 368, 373 σημ., 374, 381, 383, 384, 386, 399, 401, 404, 406, 413, 414, 416,

- 423, 426, 428, 429, 431, 433, 435-437
- Γαλλική Ἐπανάσταση 1789-99 9, 15, 21, 32, 34, 39, 41, 42, 44, 50, 51, 82, 84-117, 119, 120, 122, 124, 128-131, 133, 136-138, 147, 151, 159, 162, 163, 166-169, 178, 185, 187, 195, 199, 207, 220-221, 224, 230, 236, 248, 254, 256, 262, 263, 265, 274, 281, 300, 301, 314-316, 325, 328, 331, 342, 343, 353, 356, 364, 368-369, 372, 376-377, 381, 382, 388, 396-398, 401, 409, 417-418, 425, 431, 433, 436, εἰκ. 29-39, 68
- Γαλλική Ἐπανάσταση 1830 152, 165, 183, 342, 382, 428, εἰκ. 53
- Γαλλική Ἐπανάσταση 1848 150, 182, 184, 193, εἰκ. 52
- Γαριβάλδης (Giuseppe Garibaldi), Ἴταλὸς ἐπαναστάτης 99, 192, 197, 231
- Γείερ, Ἔρικ Γκούσταφ (Erik Gustaf Geijer), Σουηδὸς ἱστορικός 406
- Γενεύη 85, 137
- Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ (βρετανικοῦ) Κράτους (Public Record Office) 406
- Γένοβα 135, 153, 197
- Γερμανία, Γερμανοὶ 24, 27, 29, 48, 51, 55-56, 72, 97, 105, 113, 120, 122, 123-126, 128, 129, 131, 133, 136, 154, 155, 156, 165, 175, 178, 180, 183, 186 σημ., 187, 189, 190, 194-201, 209, 220 σημ., 223-224, 226, 228, 242, 245, 248, 249, 251, 252, 255, 256, 261, 269, 281, 283, 291, 294, 306, 331, 353-355, 362-365, 368, 376, 377, 381, 383, 386, 398, 399, 401, 407, 419, 423, 431, 434
- Γεωλογικὴ Ἐταιρεία (Geological Survey) Ἀγγλίας 415
- Γεωργιανοὶ 204
- Γεώργιος Δ', πρίγκιπας ἀντιβασιλέας τῆς Ἀγγλίας, εἰκ. 19
- Γιακόμπι, Κάρλ (Carl Gustav Jacob Jacobi), Γερμανὸς μαθηματικὸς 402
- Γιάνγκ, Ἄρθουρ (Arthur Young), Ἄγγλος οἰκονομολόγος καὶ ἀγρονόμος 47, 78· *England and Wales* 47
- Γιάνγκ (George Malcolm Young), Ἄγγλος ἱστορικός 270
- Γιβραλτάρ 220
- Γιόρκσερ 54, 306, 308 σημ.
- Γιούαρ, Ἄντριου (Andrew Ure), Σκωτσέζος γιαντρὸς, χημικὸς καὶ φυσικὸς φιλόσοφος 411
- Γιουγκοσλαβία 205
- γιοῦνκερ (Πρώσοι ἀριστοκράτες) 217
- Γιούτα 326
- Γιρόνδη 101· γιρονδῖνοι 86, 103-105, 107, 169, 359
- Γκάι, Λουδοβίκος (Ljudevit Gaj), Κροάτης λόγιος καὶ πολιτικός, *Κροατικὴ Ἐφημερίδα* 199
- Γαίμιμορ (Gömör) 123
- Γκαίτε, Γιόχαν Βόλφγκανγκ φὸν (Johann Wolfgang von Goethe), Γερμανὸς ποιητὴς καὶ φιλόσοφος 22, 115, 252, 354, 355, 358, 360-362, 364, 368, 372-373, 388, 419, 421, εἰκ. 94, 98· *Φάουστ* 362, 369, 372
- Γκαλβάνι, Ἀλοῖζιο Λουίτζι (Aloisio Luigi Galvani), Ἴταλὸς φυσικὸς 400
- Γκαλουά, Εὐάριστος (Evariste Galois), Γάλλος μαθηματικὸς 402, 416
- Γάμα, Βάσκο ντὰ (Vasco da Gama), Πορτογάλος θαλασσοπόρος 46
- Γκαντὲ (M. E. Guadet), Γάλλος πολιτικός 105
- Γκάντι, Μαχάτμα (Μοχάντας Καραμτσάντ), Ἰνδὸς ἐθνικὸς ἡγέτης 203
- Γάους, Κάρλ Φρήντριχ (Carl Friedrich Gauss), Γερμανὸς μαθηματικὸς 402
- Γάσκειλ, Ἐλίζαμπεθ (Elisabeth Gas-

- kell), Ἀγγλίδα μυθιστοριογράφος 373 σημ.
- Γκάσκελ, Πήτερ (Peter Gaskell), Ἀγγλος συγγραφέας 293 σημ.
- Γκέινσμπορω, Τόμας (Thomas Gainsborough), Ἀγγλος ζωγράφος 371
- Γκέντς, Φρειδερίκος (Friedrich von Gentz), γραμματέας τοῦ Μέττερνιχ 149, 329, 330, 350
- Γκῆσσεν 399
- Γκιγιωτέν, Ἰωσήφ Ἴγνατίος (Joseph Ignace Guillotin), Γάλλος γιατρός καὶ πολιτικός εἰκ. 33
- Γκιζό, Φρανσουά (François Pierre Guillaume Guizot), Γάλλος ἱστορικός καὶ πολιτικός 176, 332, 406, 436
- Γκίννες (Guinness) ζυθοποιία 63
- Γκλίνκα, Μιχαήλ Ἰβάνοβιτς, Ρώσος συνθέτης 362–363, 365 σημ.· *Μιά ζωή γιὰ τὸν Τσάρο* 365 σημ.
- Γκλώστερσερ 297 σημ.
- Γκόγια, Φρανθίσκο (Francisco de Goya y Lucientes), Ἰσπανὸς ζωγράφος 361, 363–364, 365 σημ., 373 σημ.· *αὐτοπροσωπογραφία* εἰκ. 100· *Οἰκογενειακὸ πορτρέτο τοῦ βασιλιᾶ Καρόλου Α΄* 361· *Οἱ συμφορὰς τοῦ πολέμου* 365 σημ., εἰκ. 41· *Τὰ καπρίτσια (Los Caprichos)* 365 σημ.
- Γκόγκολ, Νικολάι Βασίλιεβιτς, Ρώσος συγγραφέας 25, 278, 361, 363· *Ὁ ἐπιθεωρητής* 361
- Γκόλντσμιντ (Henry Edward Goldsmid), Ἰνδὸς δημόσιος λειτουργὸς 234
- Γκομπινὸ (Joseph Arthur de Gobineau), Γάλλος συγγραφέας 414
- Γκόντουν, Οὐίλλιαμ (William Godwin), Ἀγγλος φιλόσοφος 341, 344
- Γκοράνι (Giuseppe Gorani), Ἴταλὸς πολιτικός ἀρθρογράφος 121 σημ.
- Γκουτζαράτ 204 σημ.
- Γκράμπε, Κρίστιαν Ντῆτριχ (Christian Dietrich Grabbe), Γερμανὸς ποιητῆς 362, 372
- Γκρήλυ, Ὅρατιος (Horace Greeley), Ἀμερικανὸς δημοσιογράφος 433
- Γκριλπαρτσερ, Φράντς (Franz Grillparzer), Αὐστριακὸς θεατρικὸς συγγραφέας 362
- Γκρίμ (Grimm) ἀδελφοί, Γερμανοὶ φιλόλογοι 377, 379, 383, 408, 416 σημ.· *Παραμῦθια* 377, 379
- Γκρίμ, Γιάκομπ (Jacob Grimm), *Γερμανικὴ μυθολογία* 379· *Νόμος τοῦ Γκρίμ* 408
- Γκώλγουεϋ (Ἰρλανδία) 240
- Γκωτιέ, Θεόφιλος (Théophile Gautier), Γάλλος ποιητῆς 362, 376 σημ., 378, 386
- Γλασκώβη 22, 57, 66, 291
- Γοττίνγη 416
- Γουλιέλμος Α΄, βασιλεὺς τῶν Ἡνωμένων Κάτω Χωρῶν 253
- Γροιλανδία 391
- Δαλματία 136, 153, 200, 224
- Δανία 28, 42, 152, 167, 192, 198, 222, 244, 362
- Δαντὸν (G.-J. Danton), Γάλλος ἐπαναστάτης 105, 108, 110, εἰκ. 37
- Δαρβίνος, Ἐρασμος, Ἀγγλος φυσικὸς 38, 409· *Ζωονομία (Zoonomia)* 410
- Δαρβίνος, Κάρολος, Ἀγγλος φυσιοδίφης 38, 318, 410, 412, 418
- Δαρδανέλια 156, 157
- δεκεμβριστὲς (Ρωσία) 172, 173, 364
- Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ Πολίτη (Γαλλία) 92, 93, 96, 119
- Διαφωτισμὸς 38–41, 275, 313, 316, 334, 346, 353, 356, 374, 380, 390, 418
- Δουβλίνο 63, 423
- Δουμάς, Ἀλέξανδρος, πατέρας (Alex-

- andre Dumas, père) Γάλλος συγγραφέας 362
- Δούναβης, ποταμός 29, 205, 246
- Δρέσδη 140
- Δύση 36, 45, 59, 86, 175, 176, 180, 207, 212, 258, 261, 264, 281
- Δυτικές Ίνδιες 57, 87, 118, 145, 162, 425
- Έβανς, Όλιβερ (Oliver Evans), Αμερικανός εφευρέτης 246
- Έβραίοι 25, 100, 196, 272, 281–283, 315, 332
- έγγελοι, βλ. Χέγκελ
- Έγκυκλοπαίδεια (γαλλική) των Ντιντερό και Ντ' Άλαμπέρ 38· έγκυκλοπαιδιστές 351, 353
- Έδιμβούργο 389, 409, εικ. 65
- Έθνολογικές Έταιρείες 413
- Είρηνηκός Ωκεανός 257, 319
- Έκκερμαν, Γιόχαν Πέτερ (Johann Peter Eckermann), Γερμανός συγγραφέας 395
- Έκκλησία: αγγλικανική 51, 320, 331, 332, 377· καθολική 114, 123, 135, 169, 272, 315, 323, 330–332, 429, 431 σημ., 434· λουθηρανική 272, 332· όλλανδική 320· όρθόδοξη 156, 205, 206, 208, 230, 330 σημ.· ούνιτική 230· τής Σκωτίας 319· βλ. και Καλβίνος, μεθοδιστές, πρεσβυτεριανοί, προτεστάντες, χριστιανισμός
- Έκκλησιαστική Έραποστολική Έταιρεία (1799) 319
- Έκουαδór (Δημοκρατία του Ίσημερινού) 164, 209
- Έλβας, ποταμός 28
- Έλβετία, Έλβετοί 120, 121 και σημ., 123–125, 131, 145 σημ., 165, 167, 174, 175, 188, 189, 192, 200, 202, 223, 230, 242, 294, 399, 404, 429, 437
- Έλιγολάνδη 152
- Έλλάδα, Έλληνες 122, 138, 150, 155–156, 164, 167, 172, 173, 193, 206–208, 428
- Έλληνική Έπανάσταση (1821–30) 164 σημ., 206–207
- Έλλησπόντου στενά, βλ. Δαρδανέλια
- Έλμπερφελντ-Μπάρμεν 251
- Έλσλερ, Φάννυ (Fanny Elssler), Βιεννέζα χορεύτρια 273, εικ. 67
- Έμίλια (Ίταλία) 230
- Έμπέρ (J.-R. Hébert), Γάλλος έπαναστάτης 98, 109, 110
- Ένγκελς, Φρήντριχ (Friedrich Engels), Γερμανός θεωρητικός του κομμουνισμού 48, 189, 193 σημ., 251, 262, 333, 344, 345, 350, 353 σημ., 412, 420 και σημ., 431· *Άντι-Ντόρινγκ (Anti-Düring)* 420 σημ.· *Η κατάσταση τής έργατικής τάξης στην Άγγλία (Condition of the Working Class in England in 1844)* 262, 469· Κομμουνιστικός Σύνδεσμος 189· *Φόερχπαχ (Feuerbach)* 420 σημ.· βλ. και Κομμουνιστικό Μανιφέστο
- Ένγκρ (Jean Auguste Dominique Ingres), Γάλλος ζωγράφος 363, 388, εικ. 7
- Έντεϋθεν των Άλπεων Δημοκρατία (1797) 125
- Έντουαρτς, Ούίλιαμ (William Frédéric Edwards), Ουαλός φυσιοδίφης 409
- Έπταετής Πόλεμος (1756–63) 44
- Έρ (Eure, Νορμανδία) 223
- Έρβινγκ, Έντουαρντ (Edward Irving), Σκωτσέζος διαμαρτυρόμενος θεολόγος 326
- Έρστεντ, βλ. Αϊρστεντ
- Έσθονία 202, 412 σημ.
- ΕΣΣΔ 30
- Έσσεξ 326, εικ. 27

- Έσθάλ, Γουστάβος (Gustave d'Eichthal), Γάλλος σαινσιμονιστής 283
- Έστερχάζυ (Esterhazy), Ούγγροι γαιοκτήμονες 31
- Έταιρεία Άνατολικών Ίνδιων, βλ. Ίνδίες Άνατολικές
- Έταιρεία για τή Διάδοση Ώφελίμων Γνώσεων 390, 403 σημ.
- Εύκλείδης, άρχαίος Έλληνας μαθηματικός 403
- Εύξεινος Πόντος, βλ. Μαύρη Θάλασσα
- Ευρωπαϊκή Συμφωνία 151, 154
- Ευρώπη 13, 15, 20, 21, 27, 32-37, 40, 44-45, 48, 50, 54, 55, 58, 59, 66, 70, 85-87, 101, 102, 104, 111, 113, 118, 127, 134-135, 137, 138, 140, 142, 145, 146, 149, 151-154, 156, 163-167, 168, 170-171, 174, 175-177, 184, 187, 192, 199, 200, 208, 220-221, 223, 230, 231, 243, 244, 247, 249, 250, 254, 255, 257, 259, 275, 291, 295, 298, 310, 312, 318, 319, 323, 327, 329, 342, 344, 365 σημ., 366, 368, 377, 381, 382, 387, 406, 407, 423, 429, 431, 432, 434, 435· άνατολική 26, 36, 139, 185, 187, 192, 202, 209, 258, 272, 275, 323· βόρεια/βορειοδυτική 12, 14, 241· δυτική 19, 20, 27, 30, 32, 42, 130, 134, 166, 167, 180, 182-183, 184, 219, 239, 242, 249, 261, 352, 355, 429, 433, 435, 437· κεντρική 20, 42, 61, 132, 221, 242, 261, 272, 275, 352, 433, 437· νότια 27, 34, 150, 227, 228, 259, 352
- Έφρημέριος τής Άρς (Le Curé d'Ars), βλ. Βιανέ, Ζάν-Μαρι Μπατίστ
- Ζάγκρεμπ 199
- Ζακάρ (J. M. Jacquard), Γάλλος έφευρέτης 51
- Ζάλτσμπουργκ 135
- Ζανζιβάρη 257
- Ζεμιντάρ, σύστημα ζεμιντάρι 233, 234
- Ζερικώ, Θεόδωρος (Théodore Géricault), Γάλλος ζωγράφος 363
- Ζετσοποσόλιτα, βλ. Πολωνία
- Ζιραρντέν, Έμιλ ντε (Émile de Girardin), Γάλλος δημοσιογράφος 265
- Ζυρίχη 131, 398
- Ένωμένες Έπαρχίες 40, 124· βλ. και Όλλανδία
- Ένωμένες Κάτω Χώρες 253
- Ένωμένες Πολιτείες τής Άμερικής (ΗΠΑ) 9, 27, 28, 36, 43, 44, 48, 56-58, 60, 65 σημ., 67, 72, 79 σημ., 83, 85, 99, 108 σημ., 119-120, 121 σημ., 148, 155, 161, 165-167, 171, 179, 180, 188, 200, 202, 221, 243, 244, 245, 248, 256-257, 261, 265, 272, 275-278, 280, 315, 322-326, 348, 352, 386, 392, 423, 425, 426, 428-430, 433
- Ένωμένο Βασίλειο 62, 244, 323, 423· βλ. και Άγγλία, Μεγάλη Βρετανία, Ουαλία, Σκωτία
- Έπειρωτικός Άποκλεισμός (1806) 132
- Έρη (ΗΠΑ) 246
- Θάγκ, όργάνωση στις Ίνδίες 318
- Θάκεραη, Ούίλλιαμ Μέικπης (William Makepeace Thackeray), Άγγλος μυθιστοριογράφος 363
- Θάκρα (Charles Turner Thackrah), Άγγλος χειρουργός 293 σημ.
- Θερμιδόρ, θερμιδοριανοί 110, 111, 143, 169
- Θιέρσο (Louis Adolphe Thiers), Γάλλος ιστορικός και πολιτικός 406 «Θύελλα και Όρμη» (Sturm und Drang) 368
- Έάβας πόλεμος 321
- ιακωβίνοι, ιακωβινισμός 86, 97-99,

- 101, 104–109, 111, 112, 114, 117, 120–126, 142, 151, 159, 160, 163, 169–172, 182, 184, 185, 207, 210, 223, 229, 230, 300, 305, 310, 313, 329, 353, 359, 381, 384, 389, 436
- Ἰαπωνία 9, 36 σημ.
- Ἰβάνοβο 280
- Ἰβηρική Χερσόνησος 122, 133, 139, 173, 174, 183, 200, 261
- Ἰένα 131, 137, 356
- Ἱερά Συμμαχία 153, 155, 156, 174, 329
- Ἱησὺς Χριστὸς 311, 318
- Ἰλλυρία 138· Ἰλλυρική Ἐθνική Ἐφημερίδα 199
- Ἰλλυρικές Ἐπαρχίες, βλ. Δαλματία, Ἰστρία, Κροατία, Ραγούσα, Σλοβενία
- ἰλουμινισμὸς 124, 387
- Ἰνδία, Ἰνδοὶ 14, 19, 20, 46, 56–59, 118, 152, 156, 161, 203, 221, 232–236, 238, 240, 260, 275, 285, 318, 321, 322, 378, 424, 425, 430, εἰκ. 78· βλ. καὶ Ἀνατολικές Ἰνδίες, Δυτικές Ἰνδίες
- Ἰνδιάνα (ΗΠΑ) 348
- Ἰνδιάνοι 28, 180, 209, 218–219, 236· τῶν Πεδιάδων 322
- Ἰνδικὸς Ὁκεανὸς 45, 320, 425
- Ἰνδονησία 320–321, 430
- ἰνδουισμὸς, ἰνδουιστὲς 204 σημ., 321
- Ἰόνια Νησιά 152
- Ἰρλανδία, Ἰρλανδοὶ 9, 25, 31, 33, 34, 43, 61, 63, 79, 85, 121, 123, 125, 165, 167, 183, 194, 200, 202, 203, 226, 238–240, 245, 277, 291, 331, 391, 435, 436· «Ἐνωμένοι Ἰρλανδοὶ» 123· Ἰρλανδική Δημοκρατική Ἀδελφότητα (Fenians) 194· Ἰρλανδικὸς Δημοκρατικὸς Στρατὸς (IRA) 194–195· ἰρλανδικὸς λιμὸς (1847) 239–240, εἰκ. 63· κίνημα τῆς Ἀκύρωσης (Repeal) 202
- Ἰροκέζοι 322· βλ. καὶ Ἰνδιάνοι
- Ἰσημερινὸ Δημοκρατία, βλ. Ἐκουαδὸρ
- Ἰσλάμ 208, 284, 320–322
- Ἰσπανία, Ἰσπανοὶ 24, 28, 30, 31, 35, 45, 48, 86, 109, 120, 123, 126, 131, 136, 138, 140, 155, 164, 165, 167, 173–176, 200, 220 σημ., 224, 226, 227, 229, 236–237, 242, 244, 245, 255, 258, 276, 277, 279, 328, 363, 430· «ἀποδέσμευσης» νόμος (desvinculación) 226
- Ἰστρία 224
- Ἰταλία, Ἰταλοὶ 20, 22, 24, 28, 30, 33, 34, 51, 99, 102, 113, 120, 121, 123–126, 128, 131, 133, 135, 136, 153, 155, 165, 167, 172, 175, 177, 185–187, 189, 190, 192, 195, 197, 200, 201, 210, 220 σημ., 223, 226, 227, 229, 244, 258–259, 261, 328, 332, 362, 363, 371, 383, 399, 404
- Ἰτουρμπίδε (Agustin de Iturbide), Ἰσπανὸς στρατηγὸς 164, 428
- Ἰωάννινα 206
- Ἰωσήφ Β', αὐτοκράτορας τῆς Αὐστρίας 42, 224, 227, 279· ἰωσηφισμὸς 275
- Κάβεντις, Χένρυ (Henry Cavendish), Ἄγγλος ἐπιστήμονας 398
- Καβυλία 232
- Κάδιξ 137, 224
- καθολικοί, βλ. Ἐκκλησία
- Καίη (Sir J. Kay-Shuttleworth), Ἄγγλος μεταρρυθμιστῆς 293 σημ.
- Καινιζβέργη 96, 356, 412
- Κάιρο 255
- Καλαβρία 24, 229, 247
- Καλβίνος, Ἰωάννης (Jean Calvin), Γάλλος μεταρρυθμιστῆς καὶ συγγραφέας 392· καλβινισμὸς, καλβινιστὲς 51, 197, 272, 418
- Καλεβάλα, φιλανδικὸ ἔπος 362, 379

- Καλῆς Ἑλπίδας Ἀκρωτήριο 45
 Καμπανίς, Πιέρ (Pierre Cabanis), Γάλλος φιλόσοφος 410
 Κάμπε (D. H. Campe), Γερμανός συγγραφέας 121
 Καμπέ (E. Cabet), Γάλλος σοσιαλιστής 182, 348
 Κάμπελ, Τόμας (Thomas Campbell), Σκωτσέζος ποιητής 381
 Κάννινγκ, Τζώρτζ (George Canning), Ἄγγλος πολιτικός 151, 155
 κανοῦτοι (μεταξουργοί) 181, 307
 Κάνπουρ (Οὔταρ Πραντές, Ἰνδία) 236
 Κάντ, Ἰμμάνουελ (Immanuel Kant), Γερμανός φιλόσοφος 96, 120, 356, 359, 410
 Κάουφμαν, Ἀγγελίκα (Angelica Kauffmann), Ἑλβετίδα ζωγράφος 373 σημ.
 Καπεφίγκ (M. Capefigue), Γάλλος ἱστορικός 262
 καπιταλισμός 316, 339, 344–346, 348–349, 425, 433
 Καραβάτζο (Michelangelo Merisi da Caravaggio), Ἰταλὸς ζωγράφος 371
 Καραγιώργης (Γζόρτζε Πέτροβιτς), Σέρβος ἡγέτης 205
 Καραιβική 28, 257
 Καραμζίν, Νικολάι Μιχάιλοβιτς, Ρώσος ἱστορικός 406
 Κάρατζιτς, Βούκ, Σέρβος λόγιος 379
 Καρέμ, Ἀντουάν (Marie-Antoine Lavoisier), Γάλλος ἀρχιμάγειρος 265, εἰκ. 58
 Κάρεϋ (Henry Charles Carey), Ἀμερικανός οἰκονομολόγος 344
 Καρινθία 136
 Καρλίλ, Τόμας (Thomas Carlyle), Σκωτσέζος συγγραφέας 48, 362, 375, 377, 384, 406· *Γαλλικὴ Ἐπανάσταση* 362
 Κάρλτον Μέγαρο, εἰκ. 19
 καρμπονάροι 171–173, 178, 182, 186, 189, 201, 207, 382
 Καρνό, Λαζάρ (Lazare Carnot), Γάλλος ἐπιστήμονας καὶ πολιτικός 52, 397
 Καρνό, Σαντί (Sadi Carnot), Γάλλος φυσικός 415· *Σκέψεις γιὰ τὴν κινήτρια δύναμη τῆς φωτιᾶς (Réflexions sur la puissance motrice du feu et sur les machines propres à développer cette puissance)* 415
 Κάρολος Γ', βασιλιάς τῆς Γαλλίας 264
 Καρχηδόνα 128
 Κάσλρη (Lord Castlereagh), ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν τῆς Μ. Βρετανίας 149, 151, 155
 Καστίλλη 229
 Καταλωνία 258, 272
 Κάτω Χῶρες 35, 121 καὶ σημ., 123, 125, 131, 136, 152, 223, 265, 276
 Κάτων (Marcus Porcius Cato), Ρωμαῖος πολιτικός 111
 Κάυκσος 161, 203, 321, 380
 Κέιν Ριτς (Κεντάκ) 326
 Κέλτες 414
 Κέμπριτζ 51, 384, 398, 412
 Κενάι, Φρανσουά (François Quesnay), Γάλλος οἰκονομολόγος 51
 Κέντ 240
 Κέπλερ, Ἰωάννης (Johannes Kepler), Γερμανός ἐπιστήμονας 419, 420 σημ.
 Κετελέ, Ἀντόλφ (Adolphe Quételet), Βέλγος στατιστικολόγος 405· *Περὶ τοῦ ἀνθρώπου (Sur l'homme)* 405
 Κεϋλάνη 160
 Κήτς, Τζών (John Keats), Ἄγγλος ποιητὴς 370, 382
 Κίελο 198
 Κικέρων (M. Tullius Cicero), Ρωμαῖος πολιτικός καὶ ρήτορας 314
 Κίνα, Κινέζοι 19, 20, 36 σημ., 59, 161, 244, 311, 320, εἰκ. 46· Κινεζικὴ Αὐ-

- τοκρατορία 14, 45, 85, 321, 378, 430· Σινικό Τείχος 72
- Κίνσκυ (Kinsky), Τσεχοσλοβάκοι γαιοκτήμονες 31 σημ.
- Κίρκεγκωρ, Σαϊρεν (Søren Kierkegaard), Δανός φιλόσοφος 329
- Κλάουντιους, Ματίας (Matthias Claudius), Γερμανός ποιητής 368
- Κλάπαμ εθαγγελικός κύκλος 252, 388
- Κλάρκσον (T. Clarkson), Άγγλος όπαδός του κινήματος κατά τής δουλείας 120
- Κλάσσην (Claassen), Γερμανός καθηγητής είκ. 6
- Κλίφτον φαράγγι, είκ. 55
- Κλότς, Άνάχαρσης (Jean-Baptiste du Val-de-Grâce, βαρόνος de Cloots, γνωστός ως Anacharsis Cloots), Γάλλος επαναστάτης πρωσιικής καταγωγής 121 σημ.
- Κλόπστοκ (F. G. Klopstock), Γερμανός ποιητής 120 και σημ.
- Κοζάκοι 29, 380
- Κόκκεριλ (Cockerill), Άγγλοι βιομήχανοι 55, 251
- Κόκραν (Lord Thomas Cochrane), Βρετανός ναύαρχος 164
- Κόκταουν 271
- Κόλμαν, Χένρυ (Henry Colman) 241 σημ.
- Κόλοβρατ (Kolowrat-Liebsteinsky), Βοημός κόμης 210
- Κολοκοτρώνης, Θεόδωρος, Έλληνας επαναστάτης 138, 208, 433
- Κολομβία 164, 209
- Κολωνία 135
- Κομούνα (1871) 306
- κομμουνισμός 87, 169, 189, 193, 306, 308, 349, 353, 378· βλ. και Μάρξ, Μπαμπέφ, σοσιαλισμός
- Κομμουνιστικό Μανιφέστο (Μάρξ / Ένγκελς, *Μανιφέστο του Κομμουνιστι-
κού Κόμματος*) 15, 48, 190, 333, 345, 375
- Κόμπετ, Ούίλλιαμ (William Cobbett), Άγγλος δημοσιογράφος 144, 171, 309, 350
- Κόμπντεν, Ρίτσαρντ (Richard Cobden), Άγγλος πολιτικός 242, 259, 260, 268, 309
- Κόνναχτ / Κόννατ (Connacht, Connaught, Ίρλανδία) 239
- Κόνσταμπλ, Άρτσιμπαλντ (Archibald Constable), Άγγλος εκδότης 390
- Κόνσταμπλ, Τζών (John Constable), Άγγλος ζωγράφος 361, 363· *Τό κάρο με τὸ ἄχυρο* 361
- Κόντ, Αὐγουστος (Auguste Comte), Γάλλος κοινωνιολόγος 314, 405
- Κοντορσέ (Marquis de Condorcet), Γάλλος φιλόσοφος 314, 341 σημ.
- Κόουλ, Σερ Χένρυ (Sir Henry Cole), Άγγλος δημόσιος λειτουργός και εφευρέτης 269
- Κόουλριτζ, Σάμιουελ Τάιήλορ (Samuel Taylor Coleridge), Άγγλος ποιητής 270, 361, 368, 375, 377, 381
- Κοπεργάγη 198, 398, 420
- Κορνουάλη 71
- Κορνταί, Σαρλότ (Charlotte Corday), Γαλλίδα επαναστάτρια 105, είκ. 36
- Κορσική 114
- Κόρτες (κοινοβούλιο) του Κάδιξ 224
- Κοσιουσκο / πολ. Κοστσιουσκο (Thaddeus Kosciusko), Πολωνός ηγέτης 121 σημ.
- Κόσμετ 205 σημ.
- Κόσοβο (Κοσσυφοπέδιο) 205, 205 σημ.
- Κόσσοτ, Λάγιος (Lajos Kossuth), Οὐγγρος ηγέτης 185, 202
- Κοσσυφοπέδιο, βλ. Κόσοβο
- Κότ ντ' Όρ (Γαλλία) 140
- κούακεροι 52, 183, 268, 322, 325, 433
- Κούβα 221, 259, 341, 430

- Κούγκελγκεν (Kügelgen), σαξονική οικογένεια 140, 202
- Κούκ, Τζέιμς (James Cook), Άγγλος ναυτικός 19
- Κουμπλάι Χάν, χάνος τῶν Μογγόλων 378
- Κοῦπερ, Τζέιμς Φένιμορ (James Fenimore Cooper), Ἀμερικανὸς μυθιστοριογράφος 362, 380
- Κουρμπέ, Γουστάβος (Gustave Courbet), Γάλλος ζωγράφος 363
- Κουτὸν (G. Couthon), Γάλλος πολιτικός 111
- Κράγκ, Τζὼν (John Cragg), Άγγλος βιομήχανος 389
- Κρακοβία 153, 186
- Κρέλλε (August Leopold Crelle), Γερμανὸς μηχανικός, *Journal für reine und angewandte Mathematik* 400
- Κρέφελντ (Πρωσία) 251
- Κριμαϊκὸς Πόλεμος 150, 159
- Κροατία 209, 224· *Κροατικὴ Ἐφημερίδα* 199
- Κρούσκαν, Τζῶρτζ (George Cruikshank), Άγγλος γελοιογράφος εἰκ. 24
- Κρούπ (Krupp) βιομηχανία 249
- Κρόνιτς (Johann Georg Krünitz), Ἐγκυκλοπαίδεια ἐγχώριας καὶ ἀγροτικῆς οἰκονομίας 218
- Κυβιέ, Ζῶρζ (Georges Léopold Chrétien Cuvier), Γάλλος ἐπιστήμονας 408, 410, 411, 414· *Ἔρευνες γιὰ τὰ ἀπολιθωμένα ὄσα τῶν τετραπόδων (Recherches sur les ossements fossils des quadrupèdes)* 410
- Κωνσταντινούπολη 157, 159, 206
- Κωσὺ (Augustin-Louis Cauchy), Γάλλος μαθηματικός 402, 416
- Λάβατερ (J. K. Lavater), Ἑλβετὸς συγγραφέας καὶ στοχαστὴς 120
- Λαβουαζιέ (Antoine-Laurent de Lavoisier), Γάλλος χημικός 51, 397, 401, 402, 419· *Στοιχειώδης πραγματεία τῆς χημείας (Traité élémentaire de chimie)* 401
- Λάζλο Οὐνιάδης (Hunyady Laszlo), ὄπερα τοῦ Φέρεντς Ἐρκελ (Ferenc Erkel) 365 σημ.
- Λαίινγκ, Σάμιουελ (Samuel Laing), Σκωτσέζος ταξιδιωτικὸς συγγραφέας 360
- Λαϊνροτ, Ἡλίας (Elias Lönnrot), Φινλανδὸς λόγιος 379
- Λαμάρκ (Jean-Baptiste Antoine de Monet, Chevalier de Lamarck), Γάλλος βιολόγος 410
- Λαμαρτίνος (Alphonse de Lamartine), Γάλλος ποιητὴς 362, 406, 416
- Λαμενναί, Ὑγκ-Φελισιτέ-Ρομπέρ ντε (Hugues-Félicité-Robert de Lamennais), Γάλλος θρησκευτικὸς συγγραφέας 332, 384· *Λόγια ἐνὸς πιστοῦ (Paroles d'un croyant)* 169, 332
- Λαμπλὰς (Luigi Lablache), Ἴταλὸς τραγουδιστὴς 266
- Λάνκαστερ 15, 57, 59, 60, 75 σημ., 181, 256, 258, 298 σημ., 308 σημ., 433
- Λάνκαστερ, Ἰωσήφ (Joseph Lancaster), Άγγλος παιδαγωγὸς 50
- Λαπλὰς (Pierre-Simon de Laplace), Γάλλος μαθηματικὸς καὶ ἀστρονόμος 312, 410, 419
- Λάρντερ, Διονύσιος (Dionysius Lardner), Ἴρλανδὸς φυσικομαθηματικός 144
- Λάυελ, Τσάρλς (Charles Lyell), Σκωτσέζος γεωλόγος, *Ἀρχὲς τῆς γεωλογίας (Principles of Geology)* 411
- Λαφαγιέτ, Μαρκήσιος (Marquis de Lafayette), Γάλλος ἐπαναστάτης 105, 160

- Λάχμαν (Karl Lachmann), Γερμανός λόγιος· *Novum Testamentum* 318
- Λέδερστοκινγκ (*Leatherstocking*) νουβέλες 381
- Λεμπλάν (N. Leblanc), Γάλλος χημικός 255
- Λέναου, Νικόλαους (Nikolaus Lenau, ψευδώνυμο τοῦ Nikolaus Franz Niembsch Edler von Strehlenau), Αὐστροουγγαρέζος ποιητής 380, 383
- Λένιν, Βλαντίμιρ Ἰλίτς, Ρῶσος πολιτικός 115
- Λεοπάρντι, Τζάκομο (Giacomo Leopardi), Ἰταλὸς ποιητῆς 361
- Λεοπόλδος, βασιλιάς τοῦ Βελγίου 149
- Λέρμοντοφ, Μιχαήλ Γιούρεβιτς, Ρῶσος ποιητῆς 380
- Λεσσέψ, Φερδινάνδος ντέ (Ferdinand Marie, Vicomte de Lesseps), Γάλλος μηχανικός 211
- Λεώνη 229
- Λή (Lee), Ἄγγλοι βιομήχανοι 423 σημ.
- Λήβεν, Λαίδη (Dorothea von Lieven), Γερμανορωσίδα εὐγενής 388
- Λήθ 22
- Λήμπιχ, Γιούστους φόν (Justus von Liebig), Γερμανὸς χημικός 399
- Λήτζ (Leeds) 306· *Λήτζ Μέρκουριου* (*Leeds Mercury*) 268
- Λίχτενσταϊν (Liechtenstein), Τσεχοσλοβάκοι γαιοκτήμονες 31 σημ.
- Λιβερία 320
- Λίβερπουλ 36, 57, 73, 290 σημ., 296, 317, 389
- Λίβινγκστον, Δαβίδ (David Livingstone), Σκωτσέζος ἱεραπόστολος καὶ ἐξερευνητῆς 320
- Λιβονία 225
- Λιβύη 204
- Λιγουρία 21, 131, 136· Λιγουρική Δημοκρατία (1797) 125
- Λιέγη 50, 85
- Λιθουανία 281
- Λίλλη 251, 272, 291
- Λίγγκαρντ, Τζών (John Lingard), Ἄγγλος ἱστορικός 406
- Λίντ, Τζέννυ (Jenny Lind), Σουηδέζα τραγουδίστρια 273
- Λίστ, Φράντς (Franz Liszt), Οὐγγρος συνθέτης 273, 363, 372, 383
- Λίστ, Φρήντριχ (Friedrich List), Γερμανὸς οἰκονομολόγος 259
- Λίχτενσταϊν 135
- Λιψία 133, 319
- Λόκ, Τζών (John Locke), Ἄγγλος φιλόσοφος 337
- Λομβαρδία 24, 132, 140, 185, 200, 249, 294
- Λομπατσέφσκι, Νικολάι Ἰβάνοβιτς, Ρῶσος μαθηματικός 399, 402
- Λονδίνο 22–24, 71, 144, 243, 255, 264, 267, 297, 303, 313, 371, 375, 398· Γιούστον σιδηροδρομικὸς σταθμὸς 390, εἰκ. 54· Κένσινγκτον κῆποι εἰκ. 24· Κιὸν κῆποι εἰκ. 87· Μπρίκ Λέιν εἰκ. 84· Πάλλ Μάλλ εἰκ. 83· Σάιντ Τζάιλς εἰκ. 21, 22· Σίτυ Ρόουντ εἰκ. 26· Τάμεση ὑποβρύχια σήραγγα εἰκ. 85· Χάιντ Πάρκ 266
- Λουβαίν 26 σημ.
- Λουβρο 366
- λουδίτες 64, 286
- Λουδοβίκος ΙΔ', βασιλιάς τῆς Γαλλίας 159, 349
- Λουδοβίκος ΙΖ', βασιλιάς τῆς Γαλλίας 88, 93, 95, 101, εἰκ. 1
- Λουδοβίκος ΙΗ', βασιλιάς τῆς Γαλλίας 152
- Λουδοβίκος Φίλιππος, βασιλιάς τῆς Γαλλίας 184, 332, 435
- λουθηρανοί, βλ. Ἐκκλησία
- Λούθηρος, Μαρτίνος (Martin Luther) 288
- Λουιζιάνα 108 σημ., 428

- Λουκάνια 24
 Λούκατς (Georg Lukács), Ούγγρος φιλόσοφος, κριτικός και πολιτικός, *Der junge Hegel* 356 σημ.
- Λυβέκη 136
 Λυόν 181, 252, 287, 307, 310
 Λῶρενς, Ούίλλιαμ (Sir William Lawrence), Άγγλος χειρουργός 410, 414· *Φυσική ιστορία τοῦ ἀνθρώπου* (*Natural History of Man*) 410
- Μαγδεμβούργο 246
 Μαγεντία (Mainz) 124, 135
 Μάγερμπερ (G. Meyerbeer), Γερμανός συνθέτης 282
 Μαγυάροι 187, 210
 Μαδρίτη 23, 42
 Μάιερ (Joseph Meyer), *Meyers Conversations-Lexicon* 390
 Μάιρικε Έντουαρντ (Eduard Mörike), Γερμανός συγγραφέας 362, 388
 Μάιστρ, Ζοζέφ ντε (Joseph de Maistre), Γάλλος πολιτικός 351
 Μακάνταμ, Λάουντον (John Loudon McAdam), Σκωτσέζος μηχανικός 51
 Μακεδονίας [Πρώην] Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία [Σκόπια] 205 σημ.
- Μάκιντοσ, Σέρ Τζέιμς (Sir James Mackintosh), Σκωτσέζος συγγραφέας 120 σημ.
- ΜακΚάλλοχ, Τζών (John Ramsey McCulloch), Σκωτσέζος οικονομολόγος 68, 75 σημ., 268, 375
 ΜακΚόρμικ, Σάιρους (Cyrus McCormick), Άμερικανός εφευρέτης 217, 249
 Μάλθους, Τόμας Ρόμπερτ (Thomas Robert Malthus), Άγγλος οικονομολόγος 65 σημ., 234, 268, 339, 404, 418· θεωρία του 294· μαλθουσιανοί 285, 294, 296· μαλθουσιανός νόμος 285· Δοξίμιο για τήν ἀρχή τοῦ πληθυσμοῦ (*Essay on the Principle of Population*) 339–340, 404
- Μάλτα 131, 152
 Μάντισον, Τζέιμς (James Madison), Άμερικανός πολιτικός 121 σημ.
 Μαντράς 234
 Μάντσεστερ 47, 54, 57, 60, 66, 68, 73, 146, 183–184, 262, 267, 271 σημ., 272, 280, 291, 296, 303, 317, 423 σημ., 424, εἰκ. 60· *Μάντσεστερ Γκάρντιαν* (*Manchester Guardian*) 268· *Μάντσεστερ Τάιμς* (*Manchester Times*) 268
- Μαντσόνι, Άλεσσάντρο (Alessandro Manzoni), Ἴταλός συγγραφέας 361, 383· *Οἱ λογοδοσμένοι* (*I promessi sposi*) 361
 Μαντσού, κινεζική δυναστεία 45, 245
 Μαρὰ (Jean-Paul Marat), Γάλλος επαναστάτης 98, 105, εἰκ. 36
 Μαραμουῦρες (Καρπάθια) 23
 Μαρία Άντουανέτα, βασίλισσα τῆς Γαλλίας, εἰκ. 34
 Μάρξ, Κάρλ (Karl Marx), Γερμανός φιλόσοφος, οικονομολόγος και πολιτικός 178, 189, 193 σημ., 244, 282, 283, 328, 332, 333, 346–348, 353 σημ., 358, 359, 380, 383, 384, 406, 407, 412, 420, 421· Κομμουνιστικός Σύνδεσμος 189· μαρξισμός 231, 353, 357, 403· *Neue Rheinische Zeitung* 190· βλ. και Κομμουνιστικό Μανιφέστο
- Μαρόκο 211
 Μάρραη, Τζών (John Murray), Άγγλος ἐκδότης, *Όδηγός τῆς Ἰσπανίας* 175 σημ.
- Μαρσώ (François Séverin Marceau-Desgravières), Γάλλος στρατηγός εἰκ. 40
 Μαρτίνοβιτς, Ἰγνάτιος (Ignatius Marti-

- novics), Οὔγγρος ἐπαναστάτης 122
 Μασσαλία 291, 293, εἰκ. 32
 Μασσαλιώτιδα 207, εἰκ. 32
 Μασσαχουσέττη 398
 Ματσίνι, Τζουζέππε (Giuseppe Mazzi-
 ni), Ἴταλὸς ἐπαναστάτης 178, 179,
 186, 187 σημ., 191, 193, 194, 195,
 353, 359, εἰκ. 48
 Μαύρη Θάλασσα 30, 206
 Μαυροβούνιο 203 καὶ σημ.
 Μαχμούτ Β', σουλτάνος 157
 Μαχράττες 161, 204 καὶ σημ.
 Μεγάλη Βρετανία 12, 32, 37, 40, 43–45,
 48, 50–56, 58, 59, 61, 63–65, 66, 68,
 70–74, 77, 78–84, 86, 87, 93, 99,
 102–104, 116, 120–121, 125, 127–
 128, 131, 133, 141, 143, 146, 147,
 148, 150, 152–163, 165–168, 170,
 171, 174–178, 180, 183, 188–189,
 192, 200, 202, 203, 221, 226 σημ.,
 232, 234, 240, 243, 244 σημ., 245–
 246, 248, 249, 250–259, 265, 272,
 273, 275–280, 281, 284, 289, 290,
 294, 295, 297, 300, 301, 306, 307,
 310, 315, 317, 318, 324, 325, 334,
 336, 338, 340, 343, 345, 362, 368,
 381, 384, 385, 387, 391–393, 397–
 399, 404, 411, 414, 415, 423, 425–
 427, 429–431, 434· βλ. καὶ Ἄγγλία,
 Ἡνωμένο Βασίλειο
 Μεδίνα Σιδόνια (Medina Sidonia), Ἰ-
 σπανὸς δούκας 31
 μεθοδιστὲς 308, 323–327· βλ. καὶ Ἐκ-
 κλησία
 Μέκκα 321
 Μέκκελ, Γιόχαν (Johann Meckel), Γερ-
 μανὸς φυσικὸς φιλόσοφος 412
 Μεκλεμβούργο 140
 Μέλας Δρυμὸς 376
 Μέλβιλ, Χέρμαν (Herman Melville),
 Ἀμερικανὸς συγγραφέας 362, 380·
 Μόμπυ Ντικ 380
 Μέντελσον, Μωυσῆς (Moses Mendels-
 sohn), Γερμανὸς μεταρρυθμιστῆς
 281
 Μέντελσον Μπαρθόλντ, Φέλιξ (Felix
 Mendelssohn Bartholdy), Γερμανὸς
 συνθέτης 282, 363
 Μεξικὸ 161, 165, 180, 208, 230, 428
 Μεριμέ, Προσπέρ (Prosper Mérimée),
 Γάλλος συγγραφέας 378
 Μεσόγειος 24, 118, 156–158, 164, 197,
 380, 430
 Μεταρρύθμιση 13, 350, 355, 377
 Μεταρρυθμιστικὸς Νόμος (Reform Bill
 / Act) (Ἄγγλία 1832) 165, 168, 177,
 181, 183, 303, 393
 Μέττερνιχ (K. W. N. L. Metternich),
 Αὐστριακὸς πολιτικὸς 151, 160, 163,
 169, 329, 350
 Μέυο (Ἴρλανδία) 240
 Μικρὰ Ἀσία 156
 Μίλ, Τζέιμς (James Mill), Σκωτσέζος
 φιλόσοφος 51, 170, 234, 267 σημ.,
 336, 341, 342, 343· *An Essay on Gov-
 ernment* 267 σημ.
 Μίλ, Τζὼν Στιούαρτ (John Stuart Mill),
 Ἄγγλος φιλόσοφος 267, 343, 359,
 375, 413, 454 σημ. 17· *Περὶ ἐλευθε-
 ρίας (On Liberty)* 343
 Μιλάνο 187, 252
 Μίλλερ, Οὐίλλιαμ (William Miller),
 Ἄγγλος ἰδρυτὴς τῶν Ἀντβεντιστῶν
 326, 327
 Μινιέ, Φρανσουά (François-Auguste-
 Marie Mignet), Γάλλος ἱστορικὸς
 406
 Μίντλαντ 54
 Μιραμπώ, κόμης (G. H. R. de Mira-
 beau), Γάλλος ἐπαναστάτης 94,
 105, εἰκ. 39
 Μισελέ, Ἰούλιος (Jules Michelet), Γάλ-
 λος ἱστορικὸς 307, 377, 384, 406
 Μισσισιππή, ποταμὸς 258

- Μιτσκιέβιτς, Άνταμ (Adam Mickiewicz), Πολωνός ποιητής 195, 362, 383· *Ὁ κίριος Ταπέους* (*Pan Tadeusz*) 362
- Μιχαήλ Άγγελος (Michelangelo Buonarroti), Ἰταλὸς ζωγράφος καὶ γλύπτης 371
- Μογγόλοι 45, 138, 233
- Μοζέλας, γαλλικὸς νομὸς 223
- Μολιέρος (Molière, ψευδώνυμο τοῦ Jean-Batiste Poquelin), Γάλλος θεατρικὸς συγγραφέας, *Δὸν Ζουάν* 313
- μολοκανοί, Ρῶσοι αἰρετικοὶ 311, 324
- Μόνζ, Γκασπάρ (Gaspard Monge), Γάλλος μαθηματικὸς 397
- Μοντελλιέ 90
- Μονρόε (Monroe) Δόγμα 155
- Μοραβία 131, εἰκ. 12
- μορμόνοι 326
- Μόρнинг Πόστ* (*Morning Post*), βρετανικὴ ἑφημερίδα 84
- Μόσχα 132, 138, εἰκ. 42
- Μότσαρτ, Βόλφγκανγκ Άμαντέους (Wolfgang Amadeus Mozart), Αὐστριακὸς συνθέτης 92, 361, 363, 364, 368, 371· *Μαγικὸς αὐλὸς* 92, 364
- μουριδισμὸς 204
- Μουχάμαντ, Ἄλῃ (Μπάμπ), Πέρσης μεταρρυθμιστὴς 322
- Μοχάμετ Ἄλι, ἀντιβασιλέας τῆς Αἰγύπτου 15, 158, 211, 260, 321, 348, εἰκ. 47
- Μπαΐα 23, 320· βλ. καὶ Βραζιλία
- Μπαίηνς, Ἐντουαρντ (Edward Baines), Ἄγγλος δημοσιογράφος καὶ ἐκδότης 66 σημ., 67, 268
- Μπαίμε, Γιάκομπ (Jakob Böhme), Γερμανὸς μυστικιστὴς 313
- Μπαίρ, Κάρλ Ἐρνστ φὸν (Karl Ernst von Baer), Ρῶσος ἀνατόμος 412
- Μπαϊρνε, Λουδοβίκος (Ludwig Börne), Γερμανὸς συγγραφέας καὶ δημοσιογράφος 163
- Μπάιρον, βλ. Βύρων
- Μπακούιν, Μιχαήλ Ἀλεξάντροβιτς, Ρῶσος θεωρητικὸς τοῦ ἀναρχισμοῦ 231
- Μπαλζάκ, Ὅνορὲ ντὲ (Honoré de Balzac), Γάλλος συγγραφέας 48, 86, 264, 266, 276 σημ., 361, 362, 364, 368, 369, εἰκ. 102· *Ἀνθρώπινη κωμῶδια* 48, 364· *Ὁ μπαριπα-Γκοριό*, 362
- Μπάμπ, περσικὸ ἐθνικιστικὸ καὶ ἐπαναστατικὸ κίνημα 322
- Μπάμπατζ, Τσάρλς (Charles Babbage), Ἄγγλος ἐπιστήμονας 268
- Μπαμπέφ, Γράκχος (François-Noël «Gracchus» Babeuf), Γάλλος κομμουνιστὴς 25, 90, 112, 169, 182· ὀπαδοὶ του 172, 182, 186, 382· Σύννομοσία τῶν Ἰσῶν 169
- Μπάντα Ὀριεντάλ, βλ. Οὐρουγουάη
- Μπάνυαν, Τζὼν (John Bunyan), Ἄγγλος συγγραφέας 392
- Μπάροου, Τζόελ (Joel Barlow), Ἀμερικανὸς διπλωμάτης καὶ ποιητὴς 121
- Μπάσκερβιλ, Τζὼν (John Baskerville), Ἄγγλος τυπογράφος 38–39
- Μπάχ, Γιόχαν Σεμπάστιαν (Johann Sebastian Bach), Γερμανὸς συνθέτης 371
- Μπέικον, Φραγκίσκος (Francis Bacon), Ἄγγλος φιλόσοφος 313
- Μπελβίλ 306
- Μπελλίνι, Βιντσέντσο (Vincenzo Bellini), Ἰταλὸς συνθέτης 362, 363
- Μπενάρες 459 σημ. 25
- Μπένθαμ, Ἴερεμίας (Jeremy Bentham), Ἄγγλος μεταρρυθμιστὴς 13, 120 σημ., 271 σημ., 315, 333, 336, 340, 344· μπενθαμισμὸς, μπενθα-

- μιστές 170, 236, 275, 276, 336, 398
- Μπένμπου, Ούιλλιαμ (William Benbow), Άγγλος φυλλαδιογράφος 301
- Μπερανζιέ (Βερανζιέρος) (P. J. de Béranger), Γάλλος ποιητής 184
- Μπέρνγκ Μεγάλο Δουκάτο 125
- Μπέρνιγκ (Baring), οικογένεια Βρετανών χρηματιστών 144
- Μπέρκ, Έντμουντ (Edmund Burke), Άγγλος πολιτικός συγγραφέας 342, 351, 376· *Σκέψεις πάνω στη Γαλλική Έπανάσταση (Reflections on the Revolution in France)* 376
- Μπέρκμπεκ Κολέγιο (Birkbeck College) 398
- Μπερλιόζ, Έκτωρ (Hector Berlioz), Γάλλος συνθέτης 362, 372· *Ρέκβιεμ* 362
- Μπέρμιγχαμ 54, 183, 317
- Μπερνάρ, Κλώντ (Claude Bernard), Γάλλος φυσιολόγος 420
- Μπέρνς, Ρόμπερτ (Robert Burns), Σκωτσέζος ποιητής 120
- Μπέρνυ, Φάννυ (Fanny Burney), Άγγλίδα μυθιστοριογράφος 373 σημ.
- Μπερτολλέ (C.-L. Berthollet), Γάλλος χημικός 255
- Μπέρτον, Δέκιμος (Decimus Burton), Άγγλος αρχιτέκτονας εικ. 87
- Μπετόβεν, Λούντβιχ βάν (Ludwig van Beethoven), Γερμανός συνθέτης 120, 360, 361, 363, 364, 368, εικ. 97· *Ενάτη Συμφωνία* 361· *Ηρωική* 120, 364· *Πρώτη συμφωνία και πρώτα κουαρτέτα* 361
- Μπήντερμαγερ ρυθμός 252, 387, 388, εικ. 20
- Μπλανκί, Ζερόμ-Άντόλφ (Jérôme-Adolphe Blanqui), Γάλλος οικονομολόγος 455 σημ. 18
- Μπλανκί, Λουδοβίκος Α΄γουστος (Louis Auguste Blanqui), Γάλλος επαναστάτης 182· θεωρία του 182· μπλανκισμός, μπλανκιστές 182, 188–189
- Μπλέικ, Ούιλλιαμ (William Blake), Άγγλος ποιητής 120, 347, 365 σημ., 373, 374, 381, 419
- Μπλέχερ, Κάρλ (Karl Blecher), Γερμανός ζωγράφος εικ. 8
- Μπόιαϊ, Γιάνος (Janos Bolyai), Ούγγρος μαθηματικός 399, 402
- Μπολίβαρ, Σιμόν (Simon Bolivar), έλευθερωτής της Ν. Αμερικής 164, 208, 236
- Μπολόνια 226
- Μπόλτον 68, 75 σημ., 297
- Μπονάλντ, Λ. ντε (Louis-Gabriel-Ambroise, vicomte de Bonald), Γάλλος πολιτικός συγγραφέας 138, 351
- Μπόουλτον, Μάθιου (Matthew Boulton), Άγγλος βιομήχανος και μηχανικός 38, 270 σημ., 423 σημ.
- Μπόπ, Φράντς (Franz Bopp), Γερμανός λόγιος 407, 408
- Μπορινάζ 291
- Μπορντώ 36
- Μπόρρου, Τζώρτζ (George Borrow), Άγγλος συγγραφέας, *Bible in Spain* 175 σημ.
- Μπουβάρ, Άλεξις (Alexis Bouvard), Γάλλος αστρονόμος 396
- Μπουένος Άιρες 208, 341
- Μπουλόν-σύρ-Μερ 164
- Μπουοναρρότι, Φιλίππο (Filippo Buonarroti), Γάλλος επαναστάτης ιταλικής καταγωγής 172, 178, 182, 382, 406
- Μπουσέ ντε Πέρτ, Ζάκ (Jacques Boucher de Crevecoeur de Perthes), Γάλλος αρχαιολόγος 411· *Κελτικές και προκατακλυσμαϊκές αρχαιότητες (Antiquités celtiques et antédiluviennes)* 411 σημ.

- Μπράιτ, Τζών (John Bright), Άγγλος πολιτικός 295, 433
- Μπράμιο Σάματς, θρησκευτικό κίνημα Ίνδίας 322· βλ. και Ρού, Ράμ Μοχάν
- Μπράουνινγκ, Έλιζαμπεθ Μπάρρετ (Elizabeth Barrett Browning), Άγγλιδα ποιήτρια 373 σημ.
- Μπράουνινγκ, Ρόμπερτ (Robert Browning), Άγγλος ποιητής 362
- Μπρέκλαντ 23
- Μπρεντάνο, Κλέμενς Μαρία (Clemens Maria Brentano), Γερμανός συγγραφέας, *Τό μαγικό κόρνο τοῦ παιδιοῦ (Des Knaben Wunderhorn)* 379
- Μπρέσλαου (Βρότσλαφ) 412 σημ.
- Μπριγιά-Σαβαρέν (Jean Anthelme Brillat-Savarin), Γάλλος γαστρονόμος, *Άλμανάκ τῶν καλοφαγάδων (Almanach des gourmands)* 265
- Μπρίντλυ (J. Brindley), Άγγλος μηχανικός 47
- Μπρισσό (J. P. Brissot), Γάλλος πολιτικός 105
- Μπρίστολ 36, 57
- Μπριτάνικα Έγκυκλοπαίδεια (Encyclopaedia Britannica) 390
- Μπριών, Ζάν-Έντμόν (Jean-Edmond Briaune), Γάλλος άγρονόμος και οικονομολόγος 455 σημ. 18
- Μπροντέ (Brontë) άδελφές, Άγγλίδες συγγραφείς 363, 373 σημ.
- Μπrouνέλ, Ίζαμπαρντ Κίνγκντομ (Isambard Kingdom Brunel), Άγγλος μηχανικός 269, 397, εικ. 55, 85
- Μπύκλερ, Γιωχάννες / Χάνς ό Γδάρτης (Johannes Bückler / Schinderhannes) 283 σημ.
- Μπουφόν, Ζωρζ Λουί ντέ (Georges Louis Leclerc de Buffon), Γάλλος ζωολόγος 409· *Οί εποχές τῆς φύσης (Les époques de la nature)* 409
- Μπύχνερ, Γκέοργκ (Georg Büchner), Γερμανός συγγραφέας 362, 383
- Μπωβιλλιέ (A. Beauvilliers), Γάλλος μάγειρος 265
- Μπώλ, Τζών (John Ball), λολάρδος ιερέας 378
- Μπωντλαίρ, Σάρλ (Charles Baudelaire), Γάλλος ποιητής 384
- Μπωντριγιάρ, Άνρί (Henri Baudrillart), Γάλλος οικονομολόγος και δημοσιογράφος 286
- Μύλλερ, Άνταμ (Adam Müller), Αυστριακός συγγραφέας 329
- Μυλούζη 251, 272
- Μυρά, Ίωακείμ (Joachim Murat), Γάλλος στρατιωτικός 131
- Μυσσέ, Άλφρε ντέ (Alfred de Musset), Γάλλος ποιητής 362, 370, 383
- Μώ, Γαϊργκεν Ένγκεμπρετσεν (Jørgen Engebretsen Moe), Νορβηγός συγγραφέας, *Νορβηγικά λαϊκά παραμύθια* 379· βλ. και Άσμπγαιρσεν
- Μωπασσάν, Γυ ντέ (Guy de Maupassant), Γάλλος συγγραφέας 264· *Ό φιλαράκος (Bel-Ami)* 264
- Μώρ, Τόμας (Thomas Moore), Ίρλανδός συγγραφέας και ποιητής, *Ίρλανδικές μελωδίες* 379
- Μώττλεϋ, Χένρυ (Henry Maudslay), Άγγλος μηχανικός 389
- Ναβάρρα 93, 229, 230
- Ναπολέων Βοναπάρτης, αυτοκράτορας τῆς Γαλλίας 25, 92, 101, 106, 107 σημ., 109, 112-117, 119, 120, 125, 129-133, 135, 136, 138, 141, 147, 150, 151, 154, 158, 164, 190, 201, 211, 226, 229, 254, 262, 272, 311, 312, 356, 358, 364, 369, 381, 397, 407, 415, εικ. 42, 43, 57· Άστικός Κώδικας 114, 116, 136, 254· ναπολέοντειοι πόλεμοι 22, 35, 65, 115,

- 151, 155, 157, 160, 221, 241, 263, 276, 381
- Ναπολεόν Γ' (Κάρολος Λουδοβίκος Ναπολεόν Βοναπάρτης), αυτοκράτορας τῆς Γαλλίας 117, 190, 284
- Νάσ, Τζών (John Nash), Ἄγγλος ἀρχιτέκτονας 371
- Νάσμυθ, Τζέιμς (James Nasmyth), Σκωτσέζος ἐφευρέτης 242, 389
- Νε (Michel Ney), Γάλλος στρατάρχης 113, 131
- Νέα Ἀγγλία 217
- Νέα Ἀρμονία, βλ. Ὅουεν
- Νέα Γαλλία 194
- Νέα Γερμανία 179, 193, 194
- Νέα Ἑλβετία 194
- Νέα Εὐρώπη 179, 191, 194
- Νέα Ἰρλανδία 194
- Νέα Ἰταλία 179, 193, 194
- Νεάπολη 22, 42, 124, 136, 164, 185, 223, 231, 318, εἰκ. 89· Βασίλειο τῆς Νεάπολης 124, 125, 137, 227
- Νέα Πολωνία 179, 194
- Νέα Σκανδιναβία 193
- Νέα Ὑόρκη 23, 193, 326
- Νέγροι 28, 320
- Νεότουρκοι, βλ. Τουρκία
- Νεπάλ 161
- Νερβάλ, Ζεράρ ντε (Gérard de Nerval), Γάλλος ποιητής 372
- Νέστροϋ, Γιόχαν (Johann Nestroy), Αὐστριακὸς θεατρικὸς συγγραφέας 180, 362
- Νεύτων, Ἰσαάκ (Isaac Newton), Ἄγγλος μαθηματικὸς καὶ φυσικὸς 354, 373, 400, 419, 420 σημ.
- Νήμπουργκ, Μπάρτχολντ Γκέοργκ (Barthold Georg Niebuhr), Δανὸς ἱστορικὸς 406
- Νιέψ, Νικηφόρος (Nicephore Niepce), Γάλλος φυσικὸς 255
- Νίζνι Νόβγκοροντ 247
- Νικαράγουα 318
- Νικόλαος Α', τσάρος 151, 192
- Νιὸν Λάναρκ ἐργοστάσιο ἐπεξεργασίας βαμβακιοῦ 60
- Νιούμαν, Τζών Χένρυ (J.H. Newman), Ἄγγλος καρδινάλιος 331
- Νιϋπορτ 309 σημ.
- Νοβάλις (Novalis, ψευδώνυμο τοῦ Georg Friedrich von Hardenberg), Γερμανὸς ποιητῆς 361, 367, 368, 376
- Νοντιέ, Σάρλ (Charles Nodier), Γάλλος συγγραφέας 367
- Νόρ, γαλλικὸ διαμέρισμα, 437
- Νορβηγία 152, 222, 244, 319, 323, 399
- Νόρδερν Στάρ (Northern Star), ἀγγλικὴ ἐφημερίδα 188, 309
- Νορθάμπερλαντ 308, εἰκ. 23
- Νόριτς 297, 387
- Νορμανδία 61, 130, 223
- Νορμανδοί, Νορμανδικὴ Κατάκτηση 347, 378, 414
- Νόρφολκ 23
- Νότιγχαμ 297
- Νταβίντ Ζάκ-Λουί (Jacques-Louis David), Γάλλος ζωγράφος 361, 363, 369· Πορτρέτο τῆς κυρίας Ρεαμιέ 361, εἰκ. 68· πορτρέτο τοῦ Βοναπάρτη εἰκ. 43· σκίτσο τῆς Μαρίας Ἄντουανέτας εἰκ. 34
- Νταβού (L.-N. Davout), Γάλλος στρατιωτικὸς 131
- Νταγκέρ (L.-J.-M. Daguerre), Γάλλος ἐφευρέτης 255
- Ντάιτον (Richard Dighton), Ἄγγλος ζωγράφος εἰκ. 10
- Ντάλτον, Τζών (John Dalton), Ἄγγλος ἐπιστήμονας 398, 401
- Ντανσέτ (Dansette), οἰκογένεια Γάλλων βιομηχάνων 272
- Νταντῆ 23
- Ντανφέρμλιν 297, 308, 392
- Ντάραμ (Durham) 71, 308, εἰκ. 23

- Ντέβον 389
- Ντέβονσερ (Devonshire) 6ος Δούκας 74
- Ντέιβυ, Χάμφρεϋ (Sir Humphrey Davy), Άγγλος επιστήμονας 398
- Ντελακρουά, Εϋγένιος (Ferdinand Victor Eugène Delacroix), Γάλλος ζωγράφος 361, 363, 370, 380, 382· Άλγρινές *οδαλίσκας* εικ. 79· Άλογο τρομαγμένο από την καταιγίδα εικ. 70· *Η Έλευθερία οδηγεί τον λαό* 382, εικ. 53· *Η σφαγή της Χίου* 361, 370
- Ντεμουλέν, Κάμιλλος (Camille Desmoulin), Γάλλος επαναστάτης, *Οι επαναστάσεις της Γαλλίας και της Βραβάντης (Les Révolutions de France et de Brabant)* 123
- Ντέ Παου, Κορνήλιος (Cornelius Franciscus de Pauw), Όλλανδός λόγιος 121 σημ.
- Ντίκενς, Κάρολος (Charles Dickens), Άγγλος μυθιστοριογράφος 267, 270, 278, 361, 362, 364, 371, εικ. 101· *Δύσκολοι καιροί (Hard Times)* 267, 270· *Τά χαρτιά του Πίκγουικ (The Pickwick Papers)* 362
- Ντισραέλι, Βενιαμίν (Benjamin Disraeli), Άγγλος πολιτικός 282
- Ντ' Όλμπάκ (P. H. d'Holbach), Γάλλος φιλόσοφος 336 σημ., 353· *Σύστημα της φύσης (Système de la nature)* 336 σημ.
- Ντολφός (Dollfus), Γάλλοι βιομήχανοι 272
- Ντόμπροφσκυ, Γιόζεφ (Josef Dobrovský), Τσέχος γλωσσολόγος, *Ιστορία της βοημικής γλώσσας* 379
- Ντονισέττι, Γκαετάνο (Gaetano Donizetti), Ίταλός συνθέτης 362, 363
- Ντόρπατ (Γάρτου) 412 σημ.
- Ντοστογιέφσκι, Φιόντορ Μιχάιλοβιτς, Ρώσος συγγραφέας 361, 363, 364
- ντουχομπέρτσουι, Ρώσοι αίρετικοί 324
- Ντόχερτυ, Τζών (John Doherty), Ίρλανδός συνδικαλιστής 307
- Ντρόστε-Χύλσχοφ, Άννέττε φόν (Annette von Droste-Hülshoff), Γερμανίδα συγγραφέας 373 σημ.
- Ντυκπετιώ (E. Ducpetiaux), Βέλγος στατιστικολόγος 48
- Ντυμουριέ (L.-F. Dumouriez), Γάλλος στρατηγός 103
- Ντϋ Μπαρρύ, Κόμησσα (Du Barry), έρωμένη του Λουδοβίκου ΙΕ' 86
- Ντυπών ντε Νεμουρ (P. S. Dupont de Nemours), Γάλλος οικονομολόγος 51
- Ντωμιέ, Όνορε (Honoré Daumier), Γάλλος ζωγράφος 363, 365 σημ., 382-383, εικ. 11· *Η σφαγή στην όδο Τρανσνοαίν* 382-383
- Όβερστοουν, Λόρδος (Samuel Jones-Loyd, 1ος βαρόνος Overstone), Άγγλος τραπεζίτης και πολιτικός 454 σημ. 18
- Όδησός 207
- Όθωμανική Αυτοκρατορία, βλ. Τουρκία
- Όκεν, Λόρεντς (Lorenz Oken), Γερμανός φυσικός φιλόσοφος 420
- Ο'Κόννελ, Ντάνιελ (Daniel O'Connell), Ίρλανδός ήγέτης 202, 203
- Ο'Κόννορ, Φέργκους (Feargus O'Connor), Ίρλανδός χαρτιστής 202, 309
- Όλλανδία, Όλλανδοί 23, 25, 33, 152, 160, 165, 175, 188, 200, 244, 254, 281, 321, 323, 430, 432, 435
- Όλομουτς 209
- Όμορφη Λίμνη, Ίνδιάνος προφήτης 322
- Όντφελλοους (Oddfellows), άγγλική μυστική εταιρεία 308 σημ.
- Όξφόρδη 51, 398, 412· «Κίνημα της Όξφόρδης» 327, 331, 377

- Ὁουεν, Ρόμπερτ (Robert Owen), Οὐα-
 λὸς σοσιαλιστῆς 60, 170, 177, 301,
 316, 343, 344, 347, 374, 392· *Μιά*
νέα θεώρηση τῆς κοινωνίας (A New
View of Society) 345· *Νέα Ἀρμονία*
 348· ὄουενισμός, ὄουενίτες 181, 316
- Ὁπίου Πόλεμος 161, 430, εἰκ. 46
- Ὁργανισμός Ἠνωμένων Ἐθνῶν (OHE)
 135, 155
- Ὁρεγκον 161
 ὀρθόδοξοι, βλ. Ἐκκλησία
- Ὁρλεάνης Δούκας 295
- Ὁσσιανός (Ossian), θρυλικὸς γαελικὸς
 ποιητῆς 377
- Οὐαλία, Οὐαλοὶ 217, 256, 274, 293, 323,
 327
- Οὐάσινγκτον, Τζῶρτζ (George Wash-
 ington), Ἀμερικανὸς πολιτικὸς 121
 σημ., 309
- Οὐάτ, βλ. Οὐώτ
- Οὐγγαρία, Οὐγγροὶ 31, 122, 134 σημ.,
 176, 184, 185, 189, 187, 189, 196,
 197, 199, 210, 245, 362, 365, 383, 399
- οὐγενότοι 332, 386
- Οὐγκό, Βίκτωρ (Victor Hugo), Γάλλος
 συγγραφέας καὶ ποιητῆς 361, 362,
 367, 369, 370, 378, 383, 437· *Εὐνά-*
νης 383· *Ἡ Παναγία τῶν Παρι-*
σίων (Notre Dame de Paris) 378
- Οὐέντ (John Wade), Ἀγγλὸς ἱστορικὸς
 345
- Οὐέλλιγκτον (A. W. Wellington), Βρε-
 τανὸς στρατηγὸς 265, 266
- Οὐέρτζουερθ, Οὐίλλιαμ (William
 Wordsworth), Ἀγγλὸς ποιητῆς 120,
 361, 362, 368, 379, 381· *Λυρικές*
μπαλάντες 361, 370, 379
- Οὐέσλυ, Τζῶν (John Wesley), Ἀγγλὸς
 θρησκευτικὸς μεταρρυθμιστῆς, ἰ-
 δρυτῆς τοῦ μεθοδισμοῦ 177 σημ.,
 323, 325, 327· οὐεσλιανοὶ 177, 319,
 325, εἰκ. 26· βλ. καὶ μεθοδιστὲς
- Οὐέστμινστερ 266
- Οὐέτζγουντ, Ἴωσίας (Josiah Wedg-
 wood), Ἀγγλὸς βιομηχάνος 37, 38,
 270, 389
- Οὐέτζγουντ, Τόμας (Thomas Wedg-
 wood), γιὸς τοῦ Ἴωσία 270
- Οὐάιρ, ποταμὸς 393
- οὐίγοι (Whigs), ἀγγλικὴ πολιτικὴ πα-
 ράταξι 120, 121, 165, 177, 180, 203,
 235, 341, 369, 415
- Οὐίλκινσον, Τζῶν (John Wilkinson),
 Ἀγγλὸς σιδηροβιομηχάνος 120
- Οὐίλλιαμς, Ντέιβιντ (David Williams),
 Ἀγγλὸς ἀναμορφωτῆς 120 σημ.
- Οὐίλμπερφορς (William Wilberforce),
 Ἀγγλὸς ἀναμορφωτῆς 120 σημ.,
 315
- Οὐίλσον, Τζέιμς (James Wilson), Ἀγ-
 γλὸς πολιτικὸς καὶ ἐπιχειρηματίας
 455 σημ. 18
- Οὐίλσον, Χάρριετ (Harriette Wilson),
 Ἀγγλίδα ἐπαίρα 266, 388
- Οὐίλτσερ 296
- Οὐίνγκεϊτ (Sir George Wingate), Ἰνδὸς
 ἀξιωματικὸς 234
- Οὐκρανία 31, 156, 184, 230, 258, 324
- Οὐλαντ, Λούντβιχ (Ludwig Uhland),
 Γερμανὸς ποιητῆς 383
- Ὀυλερ, Λέονχαρτ (Leonhard Euler),
 Ἑλβετὸς μαθηματικὸς 400
- Οὐμβρία 28
- οὐνιτάριοι 268, 325
- Οὐράλια 161
- Οὐρουγουάη, Μπάντα Ὀριεντὰλ 164
- Οὐρχέλ (Οὐργέλη) 134 σημ.
- οὐσάροι 382
- Οὕταρ Πραντὲς 236, 459 σημ. 25
- Οὐώτ / Οὐάτ, Τζέιμς (James Watt),
 Σκωτσέζος ἐφευρέτης 38, 47, 51,
 52, 120, 270, 423 σημ.
- Ὀχάιο 246
- Οἰχίνις, Μπερνάρδο (Bernardo

- Ο'Higgins), Χιλιανός ελευθερωτής 164
- Παγκανίνι (Niccolò Paganini), Ίταλός βιολιστής 273
- Παγκόσμιος Πόλεμος Α' 140, 158, 272
- Πάδοβα 255
- Παίτην, Τόμας (Thomas Paine), Άμερικανός φυλλαδιογράφος 86, 121 και σημ., 170, 316, 327, 353, 392· *Η εποχή της λογικής (The Age of Reason)* 316· *Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου (Rights of Man)* 121, 316
- Παίτησλυ 297
- Παλαιογραφίας Σχολή (γαλλική) (École des Chartes) 406
- παλαιόδοξοι (Ρῶσοι) 280, 324
- Πάλατσκυ, Φράντιςσεκ (František Palacký), Τσέχος ἱστορικός καὶ πολιτικός 197, 406, 416
- Παλέριο 434, 437
- Παλινόρθωση, βλ. Βουρβόνοι
- Πάλμερστον (H. J. T. Palmerston), Άγγλος πολιτικός 151, 160, 424
- Παλμύρα (Νέα Υόρκη) 326
- Πανδοῦροι 29
- Πάντερ, Κρίστιαν Χάινριχ (Christian Heinrich Pander), Ρωσογερμανός βιολόγος 412 σημ.
- Παντζάμπ 234
- Πάουλ, Ζάν (Jean Paul, ψευδώνυμο τοῦ Johann Paul Friedrich Richter), Γερμανός μυθιστοριογράφος 361
- Παραγουάη 164
- Παραδονάβιες Ἡγεμονίες 206, 207
- Παρθενόπειος Δημοκρατία 125· βλ. καὶ Νεάπολη
- Παρίσι 22-24, 86, 94, 96, 98, 100, 101, 103, 104, 105, 109, 112, 114, 133, 165, 170, 174, 184, 191, 193, 195, 196, 199, 243, 255, 264, 265, 272, 283, 292 σημ., 301, 305, 306, 313, 370, 375, 393, 423, 436, 437· Ἀψίδα τοῦ Θριάμβου εἰκ. 57· Καρτιέ Λατὲν 370· Κεραμεικός εἰκ. 31, 37· Μαιζὼν Λαφίτ 266· Μαντλὲν 266 σημ.· Μονμάρτρη εἰκ. 30· Φωμποῦρ Σαιντ-Άντουάν 306· Χρηματιστήριο εἰκ. 66
- Πάρσοι (Βομβάης) 210
- Παῦλος Α', τσάρος 426 σημ.
- Πεδεμόντιο 136, 153, 200
- Πελοπόννησος 207
- Περὲρ (Jacob-Émile/Isaac Pereire), Γάλλοι ἐπιχειρηματίες 250, 254, 283
- Περὸν 23
- Περου 164, 209, 236
- Περσία 32
- Πέρσου Πίτ ὄρυχεῖο εἰκ. 23
- Πεσταλότσι (J. H. Pestalozzi), Ἑλβετός παιδαγωγός 120
- Πέταιφι, Σάντορ (Sándor Petöfi), Οὔγγρος ποιητής 362, 370, 383· *Ποιήματα* 370
- Πῆκοκ, Τόμας Λάβ (Thomas Love Peacock), Άγγλος μυθιστοριογράφος 308 σημ., 360, 403· *Μελίνκωρτ (Melincourt)* 360· *Nightmare Abbey* 308 σημ.
- Πήλ, Ρόμπερτ (Robert Peel), Άγγλος πολιτικός 266
- Πήτερλου μάχη 303, 383 σημ., εἰκ. 60
- Πίζα 389
- Πίος Θ', πάπας 178
- Πιούτζιν, Αὔγουστος (Augustus Welby Northmore Pugin), Άγγλος ἀρχιτέκτονας 377
- Πλάτεν-Χάλλερμυντε, Αὔγουστος φὸν (Karl August von Platen-Haller-münde), Γερμανός ποιητής 362
- Πλύμουθ 22
- Πόε Ἔντγκαρ Ἄλλαν (Edgar Allan Poe), Ἄμερικανός συγγραφέας 362
- Πολυτεχνεῖο τοῦ Παρισιοῦ (École poly-

- technique) 51, 170, 199, 398, 416, 419
- Πολωνία, Πολωνοί 25, 29, 31, 40, 102, 106, 113, 121–123, 129, 132, 136, 139, 153–154, 160, 165, 172, 175, 176, 178, 179, 184–187, 192, 193, 195–197, 201, 209, 230, 258, 281, 362, 365, 383, *εἰκ.* 45· *Ζετσποσπόλιτα* (Rzeczpospolita) 196
- Πομερανία 23, 218
- Πορμιέ, Α. (Victor-Louis-Amédée Pommier) 242
- Πορτογαλία, Πορτογάλοι 23, 25, 45, 50, 58, 86, 165, 174, 175, 200, 242, 244, 321
- Ποσνανία 187
- Ποτότσκι (Potocki), Πολωνοὶ γαιοκτήμονες 31
- Πούρκινιε, Γιάν Έβανγκελίστα (Jan Evangelista Purkyně), Τσέχος φυσιολόγος 412 *σημ.*
- Πούσκιν, Άλεξάντρ Σεργκέεβιτς, Ρώσος ποιητής 361, 362, 364, *εἰκ.* 96· *Εὐγένιος Όνιέγκιν, Ντάμα πίκου* 361
- Πράγα 209, 283 *σημ.*, 398
- Πράτς, Μάριο (Mario Praz), Ἴταλὸς κριτικὸς τέχνης καὶ λογοτεχνίας 373· *Ἡ ρομαντικὴ ἀγωνία* 373
- Πρέντις, Άρτσιμπαλντ (Archibald Prentice), Άγγλος δημοσιογράφος 268
- προεσβυτεριανοὶ 319, 323, 325· *βλ. καὶ Ἐκκλησία*
- Πρήστλυ, Τζόζεφ (Priestley Joseph), Άγγλος χημικὸς 38, 47, 120, 270, 401
- Πρίτσαρντ, Τζέιμς Κάουλις (James Cowles Prichard), Άγγλος φυσικὸς καὶ ἐθνολόγος 414
- προτεστάντες, προτεσταντισμὸς 330–331· *βλ. καὶ Ἐκκλησία*
- Πρωσία, Πρωσοὶ 26, 88, 113, 122, 128, 129, 131, 134, 136, 137, 151–154, 159, 178, 187, 198, 217, 218, 220, 224–225, 228, 241, 244, 251–254, 293, 295, 329, 331, 356, 358, 360, 398, 435
- πρωτομεθοδιστές, *βλ. μεθοδιστές πυραμίδες* 72
- Ραγούσα 224
- Ράιμουντ, Φέρντιναντ (Ferdinand Raimund), Αὐστριακὸς θεατρικὸς συγγραφέας 180
- Ράιτ, Τζόζεφ (Joseph Wright of Derby), Άγγλος ζωγράφος, *Τὸ σιδηροουρεῖο εἰκ.* 76
- Ράμφορντ, Κόμης (Benjamin Thompson, Count Rumford), Ἀμερικανὸς φυσικὸς 398
- Ράνκε, Λέσπολντ φόν (Leopold von Ranke), Γερμανὸς ἱστορικὸς 406
- Ραντέτσκι (J. von Radetzky), Αὐστριακὸς στρατιωτικὸς 185
- Ράντκλιφ, Άν (Ann Radcliffe), Άγγλίδα μυθιστοριογράφος 373 *σημ.*
- Ράσκιν, Τζών (John Ruskin), Άγγλος συγγραφέας 384, 389
- Ράσσελ, Μπέρτραντ (Bertrand Russell), Άγγλος φιλόσοφος 420
- Ρατζίβιλ (Radziwill), Πολωνοὶ γαιοκτήμονες 31
- Ρατζπούτ 161
- Ράτκε, Μάρτιν Χάινριχ (Martin Heinrich Rathke), Γερμανὸς ανατόμος καὶ φυσιολόγος 412 *σημ.*
- Ράτλαντ 296
- Ραχλήλ (Ἐλίζα Φελίξ), Γαλλίδα τραγωδὸς 282
- ρεπουμπλικανισμὸς, ρεπουμπλικάνοι 65, 99, 100, 164, 170, 230, 264
- Ρέυνολτς, Τζόσουα (Joshua Reynolds), Άγγλος ζωγράφος 368

- Ρήγας Φεραΐος, "Ελληνας συγγραφέας και επαναστάτης 122, 207
- Ρήμαν, Μπέρνχαρντ (Georg Friedrich Bernhard Riemann), Γερμανός μαθηματικός 403
- Ρηγανία 121, 124 σημ., 131, 132, 136, 154, 190, 272
- Ρήνος, ποταμός 125, 129, 136, 152, 156, 174, 175, 224, 253, 319, 376
- Ρίγα 412 σημ.
- Ρικάρδο, Ντέιβιντ (David Ricardo), Άγγλος οικονομολόγος 234, 294, 338, 339, 340, 341, 344, 345, 359· *όπαδοί του* 294· *Περί τῶν ἀρχῶν τῆς πολιτικῆς οικονομίας (On the Principles of Political Economy and Taxation)* 338, 340 σημ.
- Ρίο ντε λα Πλάτα, ποταμός 164
- Ροβεσπιέρος, Μαξιμιλιανός (Maximilien-Marie-Isidore de Robespierre), Γάλλος πολιτικός 13, 25, 105, 109–112, 114, 123, 169, 256, 314, 353, 369, *εἰκ.* 35, 37, 38
- Ρόζα, Σαλβατόρ (Salvator Rosa), Ἴταλός ζωγράφος 371
- Ρολάν, Μαντάμ (Jeanne-Marie Roland de la Platière), Γαλλίδα πολιτικός 105
- Ρομάνια (Romagna, Ἴταλία) 186 σημ., 227, 230
- Ρόντα 393 σημ.
- Ρόντνυ (G. B. Rodney), Άγγλος ναύαρχος 309
- Ροντρέγκες, Ὀλὲντ (Olinde Rodrigues), Γάλλος σαινσιμονιστής 283
- Ροσμίνι, Ἀντόνιο (Antonio Rosmini), Ἴταλός φιλόσοφος 332
- Ροσσίνι, Τζοακίνο (Gioachino Rossini), Ἴταλός συνθέτης 363, 371· Ὁθέλλος *εἰκ.* 72
- Ρότσιλντ (Rothschild), Γερμανοε-
βραῖοι τραπεζίτες 144, 282, 295, 386, 390, 426
- Ρότσιλντ, Μάυερ Ἄμσελ (Meyer Amschel Rothschild) 144
- Ρότσιλντ, Νείθαν Μάυερ (Nathan Meyer Rothschild) 144, *εἰκ.* 10
- Ρότσντεϊλ (Λάνκασερ) 181, 295, 308
- Ρού, Ράμ Μοχάν, Ἴνδός μεταρρυθμιστής 86, 322
- Ρουένη 146, 251, 389
- Ρουζέ ντε Λίλ (Claude Joseph Rouget de L'Isle), Γάλλος ἀξιωματικός και συνθέτης *εἰκ.* 32
- Ρουμανία 167, 199, 206, 221
- Ρουμπάι 297
- Ρούρ 125, 249
- Ρουσσώ, Ζάν-Ζάκ (Jean-Jacques Rousseau), Ἑλβετός συγγραφέας και φιλόσοφος 109, 110, 115, 116, 123, 347, 352, 353, 358, 359, 368, 369, 380, 419· *Αἰμίλιος* 358· *Κοινωνικό συμβόλαιο* 123
- Ρούτερ, Φρίτς (Fritz Reuter), Γερμανός συγγραφέας και ποιητής 140
- Ρούτον 290
- Ρώλινσον, Χένρυ (Henry Creswicke Rawlinson), Άγγλος ἀνατολιστής 407
- Ρωμαϊκή Δημοκρατία (1798) 125
- Ρώμη 21, 128, 331, 332, 434
- Ρωσία, Ρῶσσι 24, 29, 30, 35, 45, 50, 72, 86, 113, 122, 126, 128, 130–132, 137, 141, 149–159, 161, 165, 172, 173, 175, 176, 185, 192, 195–200, 201, 203, 204, 206, 209, 215, 220 σημ., 221, 225 σημ., 230, 236, 244, 248, 258, 261, 276, 278, 280, 290, 311, 321, 324, 328–329, 330 σημ., 362, 363, 364, 365, 384, 406, 422, 426, 431, *εἰκ.* 14, 15
- Ρωσική Ἐπανάσταση (1917) 85, 263

- Σαβάν (Alexandre-César Chavannes), Ἑλβετὸς ἀνθρωπολόγος 413
- Σαβινύ, Φρήντριχ Κάρολ φὸν (Friedrich Karl von Savigny), Γερμανὸς νομικὸς καὶ πολιτικὸς 407
- Σαβοΐα 42, 121, 131, 136, 177, 179
- Σάβος, ποταμὸς 29
- Σαί, Ζάν-Μπατίστ (Jean-Baptiste Say), Γάλλος οἰκονομολόγος 345
- Σάμιον (Sir J. Simon) Ἄγγλος γιατρὸς 293 σημ.
- Σαιν-Ζύστ (L. A. de Saint-Just), Γάλλος ἰακωβίνος πολιτικὸς 13, 19, 84, 105, 108, 109, 111, 118, 169, 182, 344, εἰκ. 38
- Σαιν-Κεντὲν 25
- Σαιν-Μάρκ Ζιραρντὲν (Marc Girardin, ὁ ἐπιλεγόμενος Saint-Marc Girardin), Γάλλος κριτικὸς 287
- Σαϊνμπορν (Schönborn), Τσεχοσλοβάκοι γαιοκτῆμονες 31
- Σαιν-Σιμόν, Κλόντ Ἄνρι ντὲ (Claude Henri de Saint-Simon), Γάλλος φιλόσοφος καὶ οἰκονομολόγος 182, 343, 374, 390, 405· σαινσιμονισμὸς, σαινσιμονιστὲς 70, 211, 254, 283, 314, 343, 347, 348, 374, 384, 433
- Σαιντ Ἄντρέ, Ζαμπὸν (Jeanbon St. André), Γάλλος ἰακωβίνος 106
- Σαίξπηρ, Οὐίλλιαμ (William Shakespeare), Ἄγγλος θεατρικὸς συγγραφέας 333, 369
- Σαλιτσέτι (A. C. Saliceti), Γάλλος πολιτικὸς κορσικανικῆς καταγωγῆς 125
- Σαλλούστιος (C. Sallustius Crispus), Ρωμαῖος ἱστορικὸς 314
- Σαμίλ, Καυκάσιος ἡγέτης 204, 321
- Σαμπολιόν, Ζάν-Φρανσουά (Jean-François Champollion), Γάλλος αἰγυπτιολόγος 407
- Σάν Μαρτίν, Χοσέ (J. San Martin), Ἀργεντινὸς ἐπαναστάτης 164, 208
- Σάνδη, Γεωργία (George Sand), Γαλίδα συγγραφέας 373 σημ.
- σανκιλότ, βλ. ἄβράκωτοι
- Σαξονία, Σάξονες 30, 50, 55, 61, 129, 133, 140, 154, 202, 251, 347
- Σάουδου, Ρόμπερτ (Robert Southey), Ἄγγλος ποιητῆς 120, 381
- Σαρδηνία 153
- Σατωβριάνδος (François-René de Chateaubriand), Γάλλος συγγραφέας 368, 377, 381· *Oi Náτσεζ (Les Natchez)* 381· *Τὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ (Génie du christianisme)* 377
- Σαχάρα 321
- Σβάν, Θεόδωρος (Theodor Schwann), Γερμανὸς βιολόγος 402
- Σβάρτσενμπεργκ (Schwarzenberg), Τσεχοσλοβάκοι γαιοκτῆμονες 31 σημ.
- Σβέντενμποργκ (Emanuel Swedenborg), Σουηδὸς θεόσοφος 308
- Σεβίλλη 23
- Σέλε (Georg von Schele), ὑπουργὸς τοῦ Ἄννόβερου 273
- Σεληνιακὴ Ἐταιρεία τοῦ Μπέριμυχαμ 38, 120, 270, 398, 401, 410
- Σέλλεϋ, Πέρσου Μπύς (Percy Bysshe Shelley), Ἄγγλος ποιητῆς 368, 370, 382, 383 σημ.· *Ἡ μάσκα τῆς ἀναρχίας (The Masque of Anarchy)* 383 σημ.
- Σέλλινγκ, Φρήντριχ Βίλχελμ Γιόζεφ (Friedrich Wilhelm Joseph Schelling), Γερμανὸς φιλόσοφος 120, 356, 420
- Σενεγάλη 320
- Σενούσι, Σίντι Μοχάμετ ἱμπν Ἄλι ἐλ 321· σενουσίτες 204
- Σεντλνίτσκυ (Josef Graf Sedlnitzky), ὑπουργὸς τῶν Ἀψβούργων 210
- Σεραίν (Seraing) 251

- Σερβία, Σέρβοι 158, 205, 428
 Σέτσενυ (Istvan Szechenyi), Ούγγρος
 συγγραφέας και πολιτικός 196
 Σέφφλντ 296, 304, 317, εικ. 16
 Σιγκαπούρη 160, 430
 Σιεγές (E.-J. Sieyes) άβάς, Γάλλος πο-
 λιτικός 93
 Σιέρρα Λεόνε 319
 Σικάγο 250
 Σικελία 19, 22, 30, 34, 152, 220, 224,
 226, 227, 426, 437
 Σιλεσία 62 σημ., 252, 253, 288, 295,
 436
 Σίλλερ, Φρήντριχ φόν (Friedrich von
 Schiller), Γερμανός ποιητής 120,
 121 σημ., 355, 361· τριλογία *Βάλ-
 λερσταϊν* 355 σημ.
 Σινικό Τείχος 71· βλ. και Κίνα
 Σίνκελ, Κάρλ Φρήντριχ (Karl Fried-
 rich Schinkel), Γερμανός αρχιτέ-
 κτονας 367, 384, εικ. 71, 72
 Σίντι, κάτοικοι έπαρχίας του Πακιστάν
 161
 Σισμοντί, Σιμόντ ντε (Jean Charles
 Léonard Simonde de Sismondi),
 Έλβετός οικονομολόγος και ιστορι-
 κός 65 σημ., 345, 406
 σίχ, αίρετικοί της Ίνδίας 161, 204
 Σιάλδης, ποταμός 152
 Σκανδιναβία, Σκανδιναβοί 24, 28, 122,
 132, 137, 175, 188, 189, 200, 228,
 242, 254, 255, 258, 261, 276, 365, 435
 Σκεντέρμπεης, Άλβανός ήρωας 205
 Σκίμπερην (Ίρλανδία) εικ. 63
 σκόπτσοι, Ρώσοι αίρετικοί 324
 Σκότ, Ουόλτερ (Walter Scott), Σκω-
 τσέζος συγγραφέας 361, 377, 426,
 εικ. 65· *Η τέχνη των μενεστρέλων*
της σκωτικής μεθορίου (Minstrelsy
of the Scottish Border) 379
 Σκωτία 25, 51, 121, 217, 241 σημ., 307,
 323, 377, 389
 Σλάβοι 158, 176, 184, 187, 205, 209–210
 Σλάντεν (Matthias Jacob Schleiden),
 Γερμανός βοτανολόγος 402
 Σλέγκελ (August Wilhelm Schlegel),
 Γερμανός συγγραφέας 370
 Σλέσβιχ-Χόλσταϊν 198
 Σλοβενία 29, 224
 Σμάιλς, Σάμιουελ (Samuel Smiles),
 Άγγλος δημοσιογράφος 268, 269,
 290
 Σμέρλινγκ, Φίλιππος Κάρολος (Philip-
 pe-Charles Schmerling), Βέλγος άν-
 θρωπολόγος 411
 Σμίθ, Άνταμ (Adam Smith), Σκωτσέ-
 ζος οικονομολόγος 51, 338–342, 346,
 356, 359· *Ο πλοῦτος τῶν ἐθνῶν*
(The Wealth of Nations) 338
 Σμίθ, Ουίλλιαμ (William Smith), Άγ-
 γλος μηχανικός 409
 Σμίθ, Τζόζεφ (Joseph Smith), Άμερι-
 κανός ιδρυτής τῶν μορμόνων 326
 Σόμερσετ 215
 Σοντερλό ντε Λακλό (Pierre Ambroise
 François Choderlos de Laclos),
 Γάλλος συγγραφέας 368
 Σοπέν, Φρειδερίκος (Frédéric François
 Chopin), Πολωνός συνθέτης 361–
 363, 383, 388
 σοσιαλισμός, σοσιαλιστές 87, 168, 181,
 186, 288–310, 334, 345, 347, 348,
 374, 433· βλ. και κομμουνισμός
 Σουαγέ, Άλεξίς (Alexis Soyer), Γάλλος
 αρχιμάγειρος 265
 σουάνοι (Chouans) 126
 Σουβόροφ, Α. Β., Ρώσος στρατάρχης
 130
 Σουδάν 320
 Σουέζ 161, 211, 390
 Σουηδία 23, 28, 32, 139, 152, 153, 222,
 244, 250, 273, 319, 406
 Σούμαν, Ρόμπερτ (Robert Schumann),
 Γερμανός συνθέτης 362, 363, 388·

- Οί χοροὶ τῶν Συντρόφων τοῦ Λαβίδ (Davidsbündlertänze) 362
- Σοῦμπερτ, Φράντς (Franz Schubert), Ἀυστριακὸς συνθέτης 360, 361, 363, 370, 376· Ὁ βασιλεὺς τῶν ξωτικῶν (Der Erlkönig) 370· Ὁ Θάνατος καὶ ἡ Κόρη (Der Tod und das Mädchen) 361
- Σπὰ Φήλτζ 303
- Σπὴναμλαντ (Speenhamland) σύστημα 78, 240, 288
- Σπίτχεντ 121
- Στάλ-Χόλσταϊν, Ζερμαϊν (Germaine de Staël-Holstein), Γαλλίδα συγγραφέας, γνωστὴ ὡς Κυρία ντὲ Στάλ 373 σημ.
- Σταματὸ οἰκογένεια εἰκ. 7
- Στάμπς (George Stubbs), Ἄγγλος ζωγράφος εἰκ. 69
- Σταντὰλ (Stendhal, ψευδώνυμο τοῦ Henri Beyle), Γάλλος συγγραφέας 264, 363
- στατιστές, συντηρητικὴ βελγικὴ πολιτικὴ παράταξι (1789) 124
- Στάφορτσερ 298 σημ.
- Στενὰ (Ἑλλησπόντου-Βοσπόρου), βλ. Δαρδανέλια
- Στέρτζ, Τζόζεφ (Joseph Sturge), Ἄγγλος κουάκερος 183
- Στήβενσον, Τζώρτζ (George Stephenson), Ἄγγλος μηχανικὸς 71, 269, 397, εἰκ. 54, 80
- Στιούαρτ, Ντούγκαλντ (Dugald Stewart), Ἄγγλος φιλόσοφος 390
- Στόκτον-Ντάρλινγκτον σιδηροδρομικὴ γραμμὴ 71
- Στοκχόλμη 42, 398
- Στράους, Ντάβιντ Φρήντριχ (David Friedrich Strauss), Γερμανὸς ἱστορικὸς καὶ φιλόσοφος, Ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ (Das Leben Jesu) 318, 407
- Στρασβοῦργο 22, 111
- Σύδνεϋ 423
- Ἡ Συνωμοσία τῶν Ἴσων, βλ. Μπαμπέρ
- Οἱ συνωμότες τῆς Ὀδοῦ Κάτωνος εἰκ. 59
- Συρία 131, 138, 321
- Ταίηλορ, Τζῶν Ἐντουαρντ (John Edward Taylor), Ἄγγλος δημοσιογράφος 268
- Τάινσαϊντ 71-72
- Τάιπινγκ ἐξέγερση (Κίνα) 164, 322
- Ταῖτῆ 380
- Ταλλεϋράνδος (Charles Maurice de Talleyrand-Périgord), Γάλλος διπλωμάτης 151, 265
- Ταλμὰ (F. J. Talma), Γάλλος ἠθοποιοὺς 266
- Τάταροι 29, εἰκ. 14
- Τεγκνέρ, Ἡσαΐας (Esaias Tegnér), Σουηδὸς ποιητής, Frithjofssaga 379
- Τεκοῦμσεχ, Ἰνδιάνος ἀρχηγὸς 322
- Τέλλος, Γουλιέλμος (Wilhelm Tell), θρυλικὸς ἥρωας τῆς Ἑλβετίας 230
- Τέλφορντ, Τόμας (Thomas Telford), Σκωτσέζος πολιτικὸς μηχανικὸς 51, 120
- Τέννυσον, Ἄλφρεντ (Alfred Tennyson), Ἄγγλος ποιητής 384
- Τεργέστη 28, 209
- Τέρνερ, Οὐίλλιαμ (Joseph Mallord William Turner), Ἄγγλος ζωγράφος 363
- Τεύτονες, τευτονισμὸς 347, 355, 379, 414
- Τζάκσον, Ἄντριου (Andrew Jackson), πρόεδρος τῶν ΗΠΑ 65, 165, 166, 179, 429· τζακσονικὴ δημοκρατία 99
- Τζαμάικα 338
- Τζέφερσον, Τόμας (Thomas Jefferson), Ἀμερικανὸς πολιτικὸς 322, 353
- Τζοκτζακάρτα 321

- Τζομπέρτι, Βιντσέντσο (Vincenzo Gioberti), Ἴταλὸς συγγραφέας 332
- Τζόουνς, Σέρ Οὐίλλιαμ (Sir William Jones), Ἕλληνας ἀνατολιστὴς 378, 407
- Τζούλ, Τζέιμς (James Prescott Joule), Ἕλληνας ἐπιστήμονας 398
- Τζούντ, Μάρτιν (Martin Jude), Ἕλληνας ἀνθρακωρύχος 304
- Τήγμαθ, Λόρδος (Teignmouth), Βρετανὸς κυβερνήτης τῆς Ἰνδίας 233
- Τιερρύ, Αὐγουστίνος (Augustin Thierry), Γάλλος ἱστορικός 406, 414
- Τιλὰκ (B. G. Tilak), Ἰνδὸς ἐθνικιστὴς 204 σημ.
- Τίλιστ Συνθήκη (1807) 131, 132
- Τιρόλο 126, 134 σημ., 230, 328
- Τοκβίλ, Ἀλεξίς ντὲ (Alexis de Tocqueville), Γάλλος συγγραφέας καὶ πολιτικὸς 47, 166, 342, 431· *Ἡ δημοκρατία στὴν Ἀμερική (De la démocratie en Amérique)* 166
- Τόλπαντλ μάρτυρες 177, 303
- Τολστόι, Λέων Νικολάεβιτς, Ρῶσος συγγραφέας 363
- τόρηδες (Tories), ἀγγλικὴ συντηρητικὴ πολιτικὴ παράταξη 165, 266, 350, 401
- Τοσκάνη 28
- Τουρκένιεφ, Ἰβάν Σεργκέεβιτς, Ρῶσος συγγραφέας 363
- Τουρκία, Τοῦρκοι 25, 29, 45, 137, 153, 156, 157, 158, 159, 176, 204, 205, 210, 211, 221· Νεότουρκοι 195· Τουρκικὴ Αὐτοκρατορία 15, 85, 150, 157, 158, 175, 185, 203–206, 321
- Τουσσαίν-Λουβερτύρ (F. D. Toussaint-Louverture), ἐπαναστάτης τῆς Ἀιτῆς 107, εἰκ. 49
- Τραφάλγκαρ ναυμαχία (1805) 132, 269
- Τρεβῆροι 135
- Τριακονταετῆς Πόλεμος 139
- Τρίπολη 321
- Τρομοκρατία 96, 104, 105, 106, 109, 121, εἰκ. 33, 35· βλ. καὶ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση
- Τσαρτορόσκι (Czartoryski), περιγίπτικὸς οἶκος τῆς Πολωνίας 178, 196
- Τσέσαπτηκ 246
- Τσέσερ 263, 298 σημ.
- Τσεχσλοβακία [πρώην], Τσέχοι 28, 31 σημ., 197, 210, 416· Νέοι Τσέχοι 195
- Τυβίγγη 318
- Τυδὸρ (Tudor), ἀγγλικὴ δυναστεία 82
- Τυργκό (A. R. J. Turgo), Γάλλος οἰκονομολόγος 51, 87, 453
- Φάλκ (Falck) χαλυβουργία 249
- Φάρ, Οὐίλλιαμ (William Farr), Ἕλληνας στατιστικολόγος 293 σημ., 427 σημ.
- Φάραντεϋ, Μάικλ (Michael Faraday), Ἕλληνας ἐπιστήμονας 398, 400, εἰκ. 93
- Φένιαν (Fenians), βλ. Ἴρλανδία
- φεουδαρχία 41, 89–90, 96, 136, 137, 220–224, 227, 236, 349, 375, 377, 424
- Φερδινάνδος [Ζ'], βασιλιάς τῆς Ἰσπανίας 372 σημ.
- Φιλανδία 153, 244, 362
- φιλέλληνες, φιλελληνισμὸς 156, 172, 173, 382
- Φιλικὸς Ἐταιρεῖες (βρετανικὸς) 289
- Φιλικὴ Ἐταιρεία (ἐλληνικὴ) 207
- Φιλιππίνες 430
- Φίλιπς (Philips), Ἕλληνοι βιομήχανοι 423 σημ.
- Φιούσλι (Johann Heinrich Füessli / Henry Fuseli), ζωγράφος 120
- Φίχτε (J. G. Fichte), Γερμανὸς φιλόσοφος 120, 356
- Φλακέρ (Flaquer), ἰσπανικὴ οἰκογένεια εἰκ.5
- Φλάνδρα 295, 435, 436

- Φλερὸς μάχη (1794) 110
- Φλωμπέρ, Γουστάβος (Gustave Flaubert), Γάλλος συγγραφέας, *Ἡ αἰσθηματικὴ ἀγωγή (L'éducation sentimentale)* 384
- Φλωρεντία 255
- Φόρεστερ, Σ. Σ. (Cecil Scott Forester), Ἕλληνας συγγραφέας 164
- Φόυερπαχ, Λουδοβίκος Ἀντρέας (Ludwig Andreas Feuerbach), Γερμανὸς φιλόσοφος 327
- Φουριέ, Σάρλ (Charles Fourier), Γάλλος σοσιαλιστὴς 182, 344, 347, 374, 433
- Φραγκλίνος, Βενιαμίν (Benjamin Franklin), Ἀμερικανὸς πολιτικὸς 38
- Φραγκονάρ, Ζάν-Ὁνορέ (Jean-Honoré Fragonard), Γάλλος ζωγράφος 364, 368, 371
- Φραγκφούρτη 144, 276, 416
- Φράιλιγρατ, Φερδινάνδος (Ferdinand Freiligrath), Γερμανὸς ποιητὴς 383 σσμ.
- Φράνσις, Τζὼν (John Francis), Ἕλληνας συγγραφέας 76
- Φρειδερίκος Γουλιέλμος Δ', βασιλιάς τῆς Πρωσίας 329
- Φρειδερίκος ὁ Μέγας, βασιλιάς τῆς Πρωσίας 130, 137
- Φρήντλαντ μάχη (1807) 131
- Φρήντριχ, Κάσπαρ Ντάβιντ (Caspar David Friedrich), Γερμανὸς ζωγράφος 362, εἰκ. 73, 74
- Φρομαντέν, Εὐγένιος (Eugène Fromentin), Γάλλος ζωγράφος καὶ συγγραφέας 380
- Φρόστ, Τζὼν (John Frost), Ἕλληνας χαρτιστὴς ἡγέτης 309
- Φωσέ, Λεὸν (Léon Faucher), Γάλλος πολιτικὸς καὶ οἰκονομολόγος 271 σσμ., 272· *Manchester in 1844* 271 σσμ.
- Χαβάη 257, 319
- Χάβρη 180
- Χάζλιτ, Οὐίλλιαμ (William Hazlitt), Ἕλληνας συγγραφέας 333, 381
- Χαίλντερλιν, Φρήντριχ (Friedrich Hölderlin), Γερμανὸς ποιητὴς 120, 372
- Χάινε, Χάινριχ (Heinrich Heine), Γερμανὸς ποιητὴς 282, 283, 332, 362, 383
- Χαϊντελ, Γκέοργκ Φρήντριχ (Georg Friedrich Händel), Γερμανὸς συνθέτης 371
- Χάλλαμ, Χένρυ Φ. (Henry F. Hallam), Ἕλληνας ἱστορικὸς 406
- Χάλλη 293, 412
- Χάμιλτον, Ἀλεξάντερ (Alexander Hamilton), Ἀμερικανὸς πολιτικὸς 121 σσμ.
- Χάμιλτον, Σερ Οὐίλλιαμ Ρόουαν (Sir William Rowan Hamilton), Ἴρλανδὸς μαθηματικὸς 402
- Χάμππαχ 194
- Χάνς ὁ Γδάρτης, βλ. Μπύκλερ, Γιοχάννες
- Χάντ, Χένρυ (Henry Hunt), Ἕλληνας πολιτικὸς 171
- Χάξταουζεν (August Franz von Haxthausen), Γερμανὸς συγγραφέας 311, 422, 431
- Χάουσα, φυλὴ νέγρων 320
- Χάρρινγκ, Χάρρο (Harro Harring), Δανὸς ἐπαναστάτης 192· *Οἱ λαοί, Λόγια ἐνὸς ἀνθρώπου, Ποίηση ἐνὸς Σκανδιναβοῦ, Σταγόνες αἵμα* 193
- Χάρρις, Γ. Χ. (G. H. Harris), Ἕλληνας ζωγράφος εἰκ. 23
- χαρτισμὸς, χαρτιστές, μεταρρυθμιστικὸ κίνημα στὴν Ἀγγλία 1837-48 64, 170, 177, 180, 181, 188, 189, 192, 202, 243, 297, 301-304, 306-308, 434

- Χάσσυ, Όμπεντ (Obed Hussey), Άμερικανός έφευρέτης 217
- Χάτσον (George Hudson), Άγγλος μηχανιστάνας τών σιδηροδρόμων εικ. 17
- Χάττον, Τζέιμς (James Hutton), Σκωτσέζος γεωλόγος 409
- Χάυντν, Γιόζεφ (Joseph Haydn), Αυστριακός συνθέτης 31, 361, 363, 368, 371· *Η δημιουργία, Οι εποχές* 361
- Χέγκελ (Έγγελος), Γκέοργκ Βίλχελμ Φρήντριχ (Georg Wilhelm Friedrich Hegel), Γερμανός φιλόσοφος 120, 356–359, 367, 374, 389, 420, 421, εικ. 99· *έγγελιανοί* 343
- Χέπμπερν, Τόμμυ (Tommy Hepburn), Άγγλος άνορακωρύχος 307
- Χέρβεκ, Γκέοργκ (Georg Herwegh), Γερμανός ποιητής 383 σημ.
- Χέρντερ (J. G. Herder), Γερμανός φιλόσοφος 120
- Χές, Μουσής (Moses Hess), Γερμανός κομμουνιστής 283
- Χίλ, Ρόουλαντ (Rowland Hill), Άγγλος παιδαγωγός, έφευρέτης και κοινωνικός μεταρρυθμιστής 246
- Χιλή 164
- χιλιασμός, χιλιαστές 324–326
- Χόλλυγουντ 264
- Χόμπαρτ (Αύστραλία) εικ. 63
- Χόμπς, Τόμας (Thomas Hobbes), Άγγλος φιλόσοφος 313, 335 σημ., 336, 337
- Χόνηκ Κόνηκ 160
- Χόρνερ, Φράνσις (Francis Horner), Σκωτσέζος πολιτικός και νομικός 392 σημ.
- Χότζσκιν, Τόμας (Thomas Hodgskin), Άγγλος σοσιαλιστής 344
- Χουήτστσουν, Τσάρλς (Charles Wheatstone), Άγγλος έφευρέτης 423
- Χουίτγουερθ (Sir Joseph Whitworth), Άγγλος μηχανικός εικ. 92
- Χουίτνεύ, Ήλί (Eli Whitney), Άμερικανός έφευρέτης 67
- Χουμπολτ, Άλεξάντερ φόν (Alexander von Humboldt), Γερμανός έπιστήμονας 19, 389, 399, εικ. 95· *Kosmos* 399
- Χουμπολτ, Βίλχελμ φόν (Wilhelm von Humboldt), Γερμανός συγγραφέας 354
- Χουνιάρ Ίσικελσι 157
- Χόφερ, Άνδρέας (Andreas Hofer), Τιρολέζος έπαναστάτης 126, 230
- Χόφμαν Ε. Τ. Α. (Ernst Theodor Amadeus Hoffmann), Γερμανός συγγραφέας, *Τό χρυσό δοχείο (Der goldene Topf)* 370
- χριστιανισμός, χριστιανοί 29, 156, 232 σημ., 282, 284, 311–316, 330, 332, 376· βλ. και Ήκκλησία
- Ώκεανία, βλ. Αύστραλία
- Ώλστερ (Ίρλανδία) 238
- Ώμπέρ, Ντανιέλ (Daniel-François-Esprit Auber), Γάλλος συνθέτης, *Ή μουγγή του Πόρτιτσι (La muette de Portici)* 365 σημ.
- Ώστεν, Τζέιν (Jane Austen), Άγγλίδα μυθιστοριογράφος 103, 140, 363, 373 σημ., 388
- ώφελμισμός 236, 335, 336, 341, 429

- Annales d'Hygiene Publique* 293 σημ.
Annales de Chimie et de Physique 400
- Baker F., *First Lecture on Co-operation*
 298 σημ.
 Bergakademie Πρωσίας 51
- canuts 287· βλ. καὶ κανοῦτοι (μετα-
 ξουργοὶ)
*Comptes Rendus de l'Académie des
 Sciences* 400
- desvinculación, βλ. Ἰσπανία («ἀποδέ-
 σμευσης» νόμος)
 Dissenters (ἀποσχισθέντες ἀπὸ τὴν
 Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία) 51
- École Normale Supérieure Γαλλίας
 397
 École polytechnique, βλ. Πολυτεχνεῖο
 τοῦ Παρισιῶ
 Enclosure Acts, βλ. Ἀγγλία (νόμοι πε-
 ρὶ περιφράξεων)
- Gazette de Moscou* 29
- Journal des Débats* (Ἐφημερίδα τῶν
 Συζητήσεων), γαλλικὴ ἐφημερίδα
 265 σημ., 287, 388
- laissez-faire 336, 354
Lancashire Co-operator 299
La Presse, γαλλικὴ ἐφημερίδα 265
- Monumenta Germaniae Historica* 401
 Morley, J., *Life of Cobden*, 260 σημ.
- open fields 222 σημ.
- Proceedings of the American Philo-
 sophical Society* 400
Proceedings of the Royal Society 400
- Quarterly Review* 410
- Ribbonmen, ἰρλανδικὴ μουσικὴ ὀργά-
 νωση 183
- Sans-culottes, βλ. ἀβράκωτοι
 Savant, J., *Les Préfets de Napoléon*, 106
 σημ.
*Société Générale des Pays Bas pour fa-
 voriser l'Industrie Nationale* 253,
 254
Statistical Journal 427 σημ.
- Wachsmuth, W., *Europäische Sitten-
 geschichte* 52 σημ.
 Whiteboys, ἰρλανδικὴ μουσικὴ ὀργά-
 νωση 183